

KIEKYBINIS JAUNIMO NUOMONĖS TYRIMAS

Vykdytojas:
 spinter tyrimai

2016 m. lapkričio mėn.

Vilnius

TURINYS

I. TYRIMO METODIKA	3
II. TYRIMO REZULTATAI	7
2.1. JAUNIMO SVEIKATOS VERTINIMAS	7
2.2. JAUNIMO SVEIKATOS RIZIKOS VEIKSNIAI	17
2.2.1 POLINKIS Į SAVIŽUDYBĘ	17
2.2.2 LYTINIAI SANTYKIAI	22
2.3. ALKOHOLIO VARTOJIMO MAŽINIMO PRIEMONĖS	25
2.4. JAUNIMO SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ POREIKIO VERTINIMAS	28
III. APIBENDRINIMAI	38

I. TYRIMO METODIKA

Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė „Spinter tyrimai“, Sveikatos ekonomikos centro užsakyму, 2016 metų spalio 27 – lapkričio 25 dienomis atliko kiekybinį Lietuvos jaunimo tyrimą.

1.1. Tyrimo tikslai

Nustatyti svarbiausias jaunimo sveikatos problemas, sveikatos rizikos veiksnius ir nustatyti jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų poreikį.

1.2. Tyrimo tikslinė grupė

Visa tyrimo tikslinė grupė – 15–29 m. amžiaus visos Lietuvos gyventojai, papildomai apklausti Vilniaus, Kauno, Šiaulių miestų bei Rokiškio, Plungės ir Vilkaviškio rajonų savivaldybių gyventojai.

1.3. Tyrimo imtis

Tyrimo metu buvo apklausti 1005 Lietuvos gyventojai, papildomai tiksliniuose miestuose bei rajonuose apklausti jauni žmonės siekiant užtikinti ne mažiau 200 respondentų tikslinėse savivaldybėse: 202 Vilniaus, 203 Kauno, 200 Šiaulių miestų gyventojai bei 200 Rokiškio, 201 Plungės, 200 Vilkaviškio rajonų savivaldybių gyventojai.

1.4. Tyrimo atranka

Respondentai apklausti visoje Lietuvoje. Bendrai taikytas *daugiapakopės stratifikuotos tikimybinės* atrankos metodas, taikant atrankinį amžiaus kriterijų (15-29 m.).

Atranka vadinama daugiapakope, nes atskiras atrankinis vienetas „pasiekiamas“ per keletą etapų.

Pirmajame etape išskiriamos trys stratos pagal gyvenvietės tipą – didmiesčiai, rajonų centrai ir rajoniniai miestai, miesteliai ir kaimai. Kiekvienos stratos viduje yra vykdoma vietovių atranka. Šiame atrankos etape atsižvelgiama į geografinį ir gyvenamosios vietos dydžio kriterijus. Atrankinių taškų skaičius apskaičiuojamas pagal imties dydį ir gyventojų skaičių vietovėse. Taikoma proporcinės atrankos strategija – respondentų skaičius kiekvienoje stratoje atitinka šalies gyventojų pasiskirstymą pagal gyvenamąją vietą.

Antrasis atrankos etapas yra vykdomas pasirinktuose atrankiniuose taškuose. Paprastosios tikimybinės atrankos metodu kiekviename atrankiniame taške (mieste / kaime) yra parenkamos gatvės. Didžiuosiuose miestuose ir rajonų centruose atrenkamos gatvės iš skirtingų mikrorajonų. Respondentų skaičius kiekviename atrankiniame taške proporcingas gyventojų skaičiui toje vietovėje. Kiekviena atrinkta gatvė sudaro namų ūkių visumą.

Trečiame atrankos etape iš turimos namų ūkių visumos paprastosios tikimybinės atrankos metodu atrenkami namų ūkiai. Taikomas bendras principas: aplankomas kas antras namas, iš kurio pagal atsitiktinių skaičių lentelę parenkami du butai. Namų ūkyje respondentas parenkamas taikant

gimtadienio taisyklę. (Pvz. teiraujamasi, kiek namų ūkyje yra žmonių nuo 15 iki 29 metų ir kurio iš jų gimtadienis yra arčiausiai).

1.5. Tyrimo metodas

Respondentai apklausiami taikant CAPI (Computer Assisted Personal Interview) metodą, naudojant su Užsakovu suderintą klausimyną. CAPI interviu atlieka profesionalus apklausėjas. Jis veda pokalbį su respondentu pagal parengtus klausimus, atsakymus fiksuodamas klausimyne.

1.6. Tyrimo kokybės kontrolė

Apklausą atliko profesionalūs apklausėjai, turintys kelerių metų darbo su apklausomis patirtį. Taikytas atrankos modelis apklausėjams gerai žinomas, detalai išstudijuotas apmokymų metu.

Apklausos atlikimo procesas kompiuterizuotas (CAPI), tai leidžia išvengti klaidų, kylančių tiek apklausos proceso, tiek duomenų suvedimo metu. Apklausų atlikėjas neturi galimybės keisti klausimų eiliškumo, praleisti klausimus ar jų dalis. Programinė įranga automatiškai kontroliuoja logikos ir suvedimo klaidas, loginius ryšius tarp klausimų, klausimų seką, apklaustųjų kvotas.

Vykdamas apklausėjų darbo kontrolę buvo vertinta kaip laikomasi namų ūkio atrankos taisyklių, respondentų namų ūkyje atrankos taisyklių, bendrųjų apklausėjo etikos kodekso taisyklių, bendrai anketų užpildymo kokybė.

Apklausos lauko darbų vadovas patikrino apklausėjų darbo kokybę telefonu, susisiekdamas su 10% apklaustųjų, tikrinant 10% kiekvieno apklausėjo maršruto ir anketų. Jeigu tikrinimo metu kyla įtarimas, kad respondentai apklausti netinkamai, pažeidžiant atrankos ir apklausos principus, visos to apklausėjo anketos šalinamos iš tyrimo imties. Šioje apklausoje nekokybiško apklausos atlikimo faktų nerasta.

UAB „Spinter tyrimai“ tyrimus atlieka laikydamasi tarptautinės viešosios nuomonės tyrėjų asociacijos ESOMAR standartų. UAB „Spinter tyrimai“ yra atstovaujama šioje organizacijoje. Apklausėjai apmokomi ir jų darbo kontrolė atliekama pagal ESOMAR kodeksų reikalavimus.

1.7. Duomenų analizė

Duomenų analizė buvo atliekama, naudojant SPSS/PC programinę įrangą. SPSS – pažangi ir profesionali programinė įranga, naudojama rinkti, peržiūrėti ir analizuoti statistinius duomenis. SPSS yra dažniausiai tyrėjų naudojama priemonė, analizuojant rinkos tyrimų duomenis.

Ataskaitoje pateikiami bendrieji atsakymų pasiskirstymai (procentai), ir pasiskirstymai pagal socialines-demografines charakteristikas (Žr. Priedus).

1.8. Statistinė duomenų paklaida

Atrankiniuose kiekybiniuose tyrimuose visada išlieka statistinės paklaidos tikimybė, į kurią būtina atsižvelgti interpretuojant duomenis. Pvz.: jeigu apklausus 1005 respondentus gavome, jog 80,0 proc.

apklaustųjų nurodė lankęsi vaistinėje per paskutinius 12 mėnesių, tai yra 95 proc. tikimybė, kad tikroji reikšmė yra 77,5 proc. ir 82,5 proc.

Įverčio tikslumas mažėja, mažėjant analizuojamų atsakymų skaičiui. Toliau pateikiama lentelė, padedanti įvertinti statistinę paklaidą.

Statistinė duomenų paklaida:

	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.
PASISKIRSTYMAS	5	10	15	20	25	30	40	50
N	95	90	85	80	75	70	60	50
100	4.4	6.0	7.1	8.0	8.7	9.2	9.8	10
200	3.1	4.2	5.0	5.7	6.1	6.5	6.9	7.1
300	2.5	3.5	4.1	4.6	5.0	5.3	5.7	5.8
400	2.2	3.0	3.6	4.1	4.3	4.6	4.9	5.0
500	1.9	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.4	4.5
600	1.7	2.4	2.9	3.2	3.5	3.7	3.9	4.0
800	1.5	2.1	2.5	2.8	3.0	3.2	3.4	3.5
1000	1.4	1.9	2.3	2.5	2.7	2.9	3.1	3.1
1500	1.1	1.5	1.8	2.1	2.2	2.4	2.5	2.6

1.9. Respondentų socialinės-demografinės charakteristikos (%)

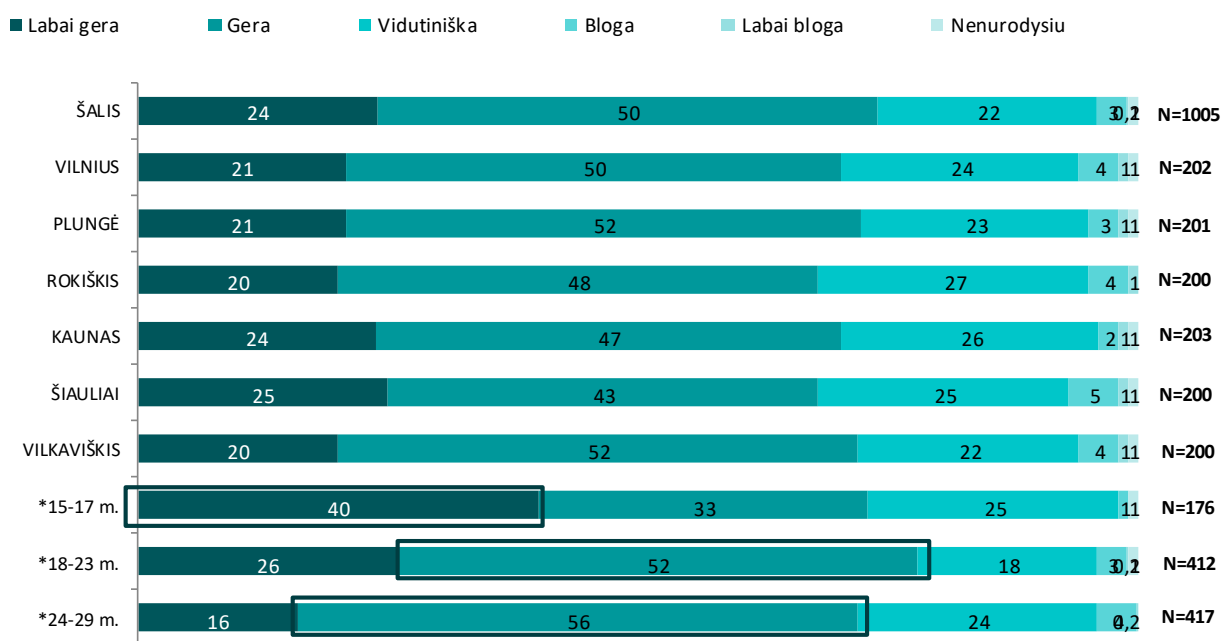
		Šalies gyventojai	Vilniaus gyventojai	Plungės gyventojai	Rokiškio gyventojai	Kauno gyventojai	Šiaulių gyventojai	Vilkaviškio gyventojai
Lytis	Vyras	49	51	50	49	45	49	50
	Moteris	51	49	50	51	55	51	50
Amžius	15-17 m.	18	16	19	19	18	18	20
	18-23 m.	41	43	38	40	41	42	39
	24-29 m.	41	41	43	41	41	40	41
Išsimokslinimas	Pagrindinis / nebaigtas pagrindinis	30	23	39	31	25	24	34
	Vidurinis	17	11	20	23	10	17	21
	Aukštasis	24	39	12	11	38	26	14
	Aukštasis neuniversitetinis	10	4	10	12	13	15	13
	Siekiamas aukštasis	12	20	8	13	11	13	9
	Profesinis / spec. vidurinis	7	3	11	10	3	5	9
Pagrindinis užsiėmimas	Mokausi / studijuoji	47	48	50	45	46	42	44
	Dirbu	43	47	42	41	45	45	42
	Bedarbis (nei dirba, nei studijuoja)	7	3	6	8	5	9	9
	Motinstės, vaiko priežiūros atostogose	3	2	2	6	4	4	5
Pajamos namų ūkiui nariui per mėnesį	Iki 200 Eur (690 Lt)	14,0	9	12	13	9	11	14
	201-300 Eur (691-1036 Lt)	19	20	24	25	16	15	25
	301-500 Eur (1037-1726 Lt)	40	27	45	44	40	49	41
	Daugiau nei 500 Eur (1727 Lt)	27	44	19	18	35	25	20
Gyvenamoji vieta	Didieji miestai	53	100			100	100	
	Rajono centras / kitas miestas	29		77	76			77
	Kaimo vietovė	18		23	24			23

II. TYRIMO REZULTATAI

2.1. JAUNIMO SVEIKATOS VERTINIMAS

Trys ketvirtadaliai (74 proc.) šalies respondentų savo sveikatą laiko gera: 24 proc. apklaustųjų nuomone, jų sveikata labai gera, 50 proc. – gera. 22 proc. savo sveikatą vertina vidutiniškai. 3 proc. tyrimo dalyvių savo sveikatą įvardijo kaip blogą. 0,2 proc. – labai blogą. (Pav. 2.1.1).

Labai gera savo sveikatą dažniau laiko jauniausi (15-17 m.) respondentai, besimokantys / studijuojantys jaunuoliai. Gera – vaikinai ir 18-29 m. tyrimo dalyviai.

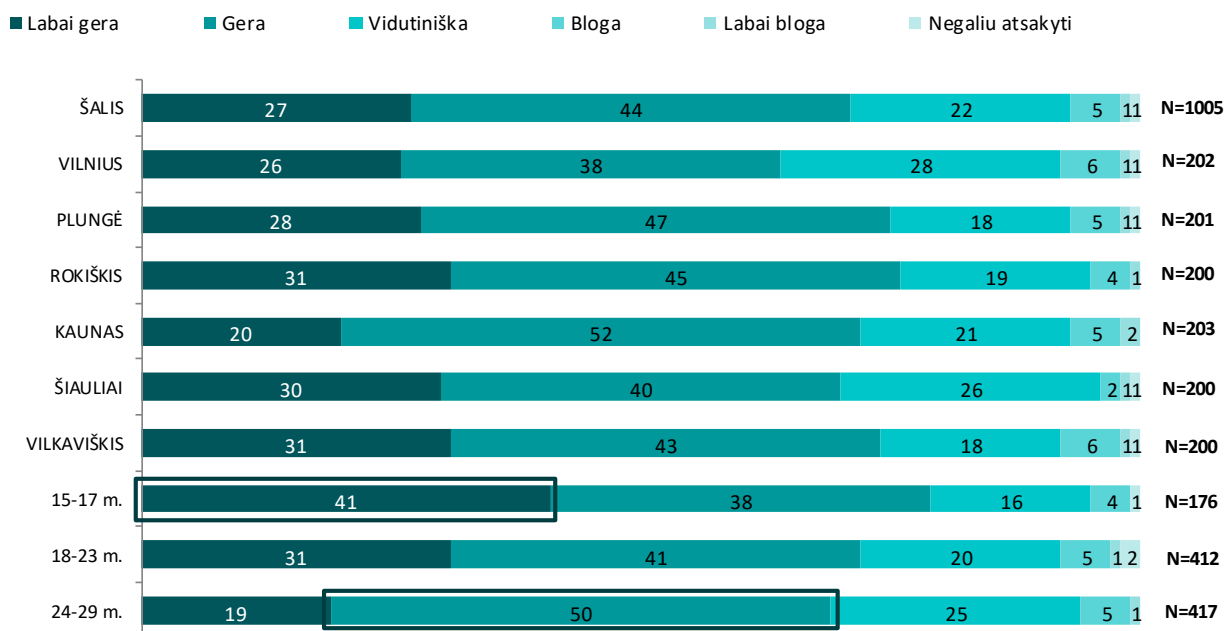

*analizė amžiaus grupėse daroma pagal šalies tyrimo rezultatus

2.1.1 pav. Kaip vertinate savo sveikatą? (proc.)

71 proc. apklaustųjų jaučiasi esantys geros emocinės sveikatos: 27 proc. labai geros, 44 proc. geros. 22 proc. teigimu, jų emocinė sveikata yra vidutiniška. 5 proc. manymu – bloga. 1 proc. nuomone – labai bloga. (Pav. 2.1.2).

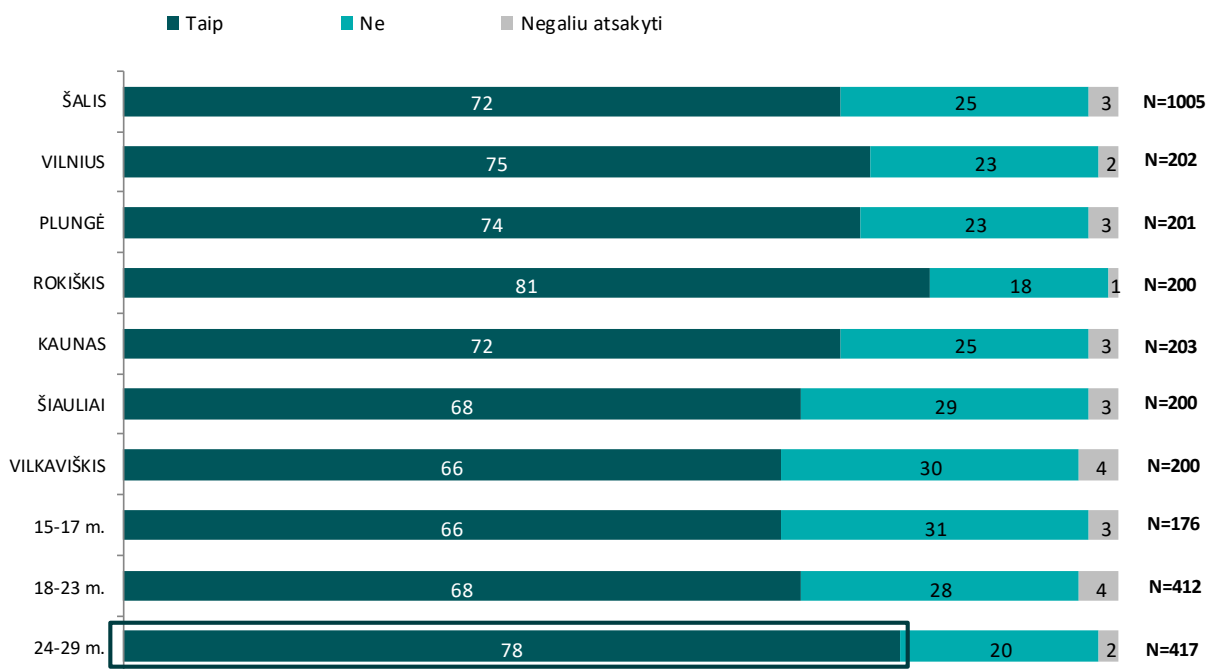
Labai gera savo emocinę sveikatą dažniau laiko vaikinai, 15-17 m. apklaustieji, besimokantys / studijuojantys respondentai, didžiausių pajamų grupės atstovai. Gera – 24-29 m. tyrimo dalyviai.

2.1.2 pav. Kaip vertinate savo emocinę sveikatą? (proc.)

Didžioji dalis (72 proc.) jaunų šalies gyventojų lankėsi pas gydytoją per pastaruosius 12 mėn. Ketvirtadaliui (25 proc.) pas gydytoją lankytis neteko. 3 proc. į šį klausimą neatsakė. (Pav. 2.1.3).

Bent kartą pas gydytoją dažniau teko apsilankyti 24-29 m. respondentams. Apskritai daugiau kartų pas gydytoją lankėsi merginos, 24-29 m. apklaustieji.

2.1.3 pav. Ar per pastaruosius 12 mėnesių lankėtės pas gydytoją? (proc.)

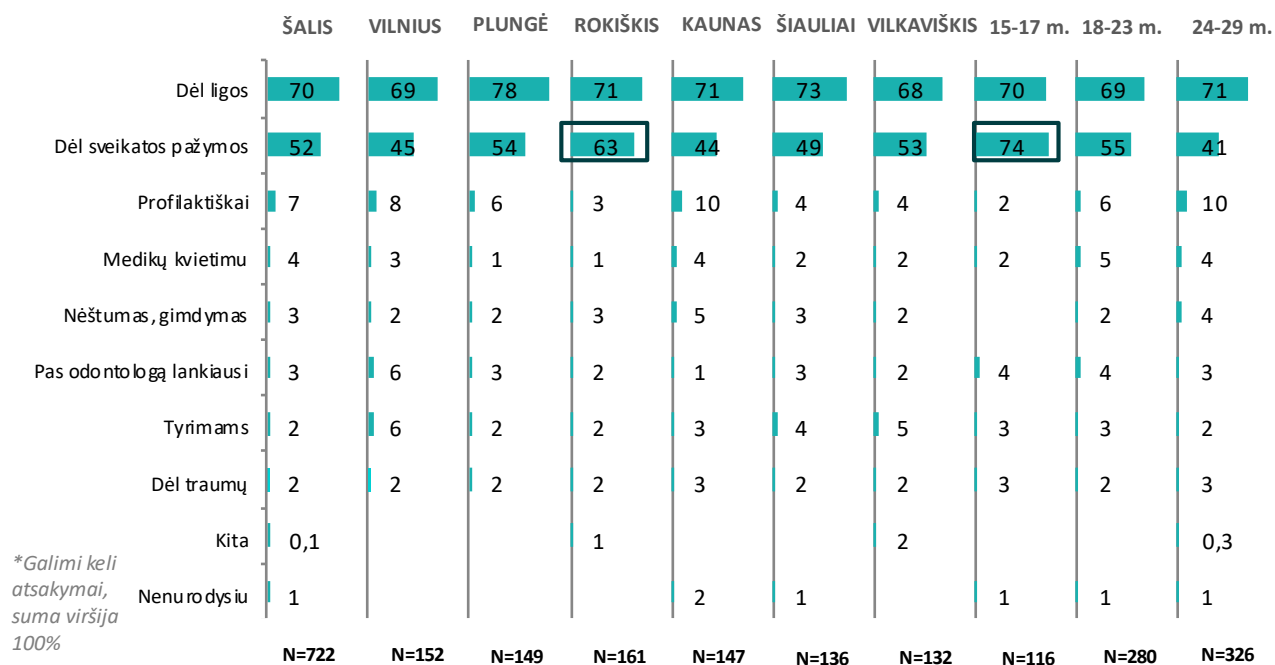

VIDURKIAI:			
Šalis	3,63	15-17 m.	3,42
Vilnius	4,26	18-23 m.	3,38
Plungė	3,53	24-29 m.	3,91
Rokiškis	3,34		
Kaunas	4,12		
Šiauliai	3,99		
Vilkaviškis	3,64		

2.1.1. lentelė. Kiek kartų lankėtės pas gydytoją? (vidurkiai)

Dažniausia (70 proc.) vizito pas gydytoją priežastis – liga. 52 proc. teigė pas gydytoją lankęsi dėl sveikatos pažymos. 7 proc. nurodė apsilankę profilaktiškai. 4 proc. lankėsi medikų kvietimu. Po 3 proc. apsilankymo pas gydytoją priežastimis nurodė nėštumą, gimdymą. 2 proc. apsilankė dėl tyrimų. 2 proc. – dėl traumų. (Pav. 2.1.4).

Dėl ligos pas gydytoją dažniau lankėsi merginos ir kaimo vietovių gyventojai. Dėl sveikatos pažymos – vaikinai, 15-17 m. apklaustieji.

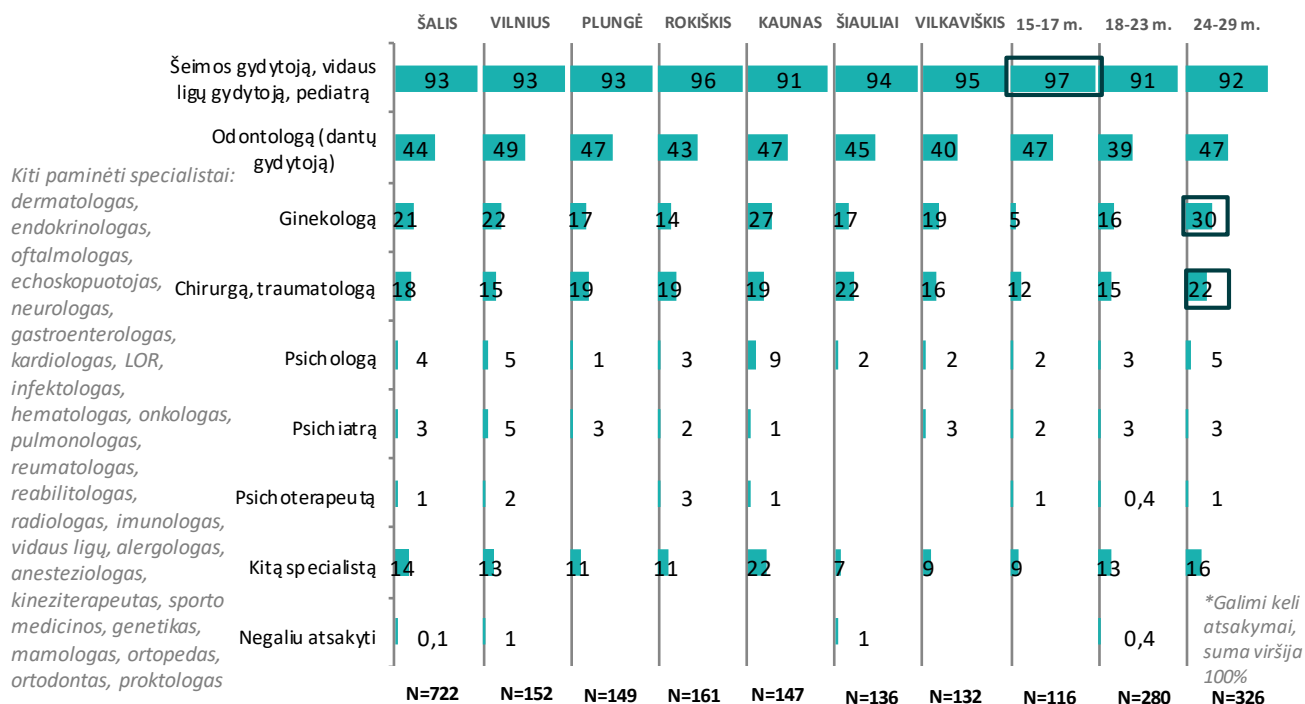

2.1.4 pav. Nurodykite dėl kokios priežasties lankėtės pas gydytoją? (proc.; atsakinėjo respondantai, kurie per pastaruosius 12 mėn. lankėsi pas gydytoją)

Absoliuti dauguma (93 proc.) besikreipusiųjų į gydytoją nurodė, jog lankėsi pas šeimos, vidaus ligų gydytoją, pediatrą. Į odontologą (dantų gydytoją) kreipėsi 44 proc. Pas ginekologą lankėsi po 21 proc. šalies respondentų. Pas chirurgą, traumatologą – 18 proc. 4 proc. nurodė buvę pas psichologą. 3 proc.

– pas psichiatrą. 1 proc. – pas psichoterapeutą. 14 proc. lankėsi pas kitos srities specialistą. (Pav. 2.1.5).

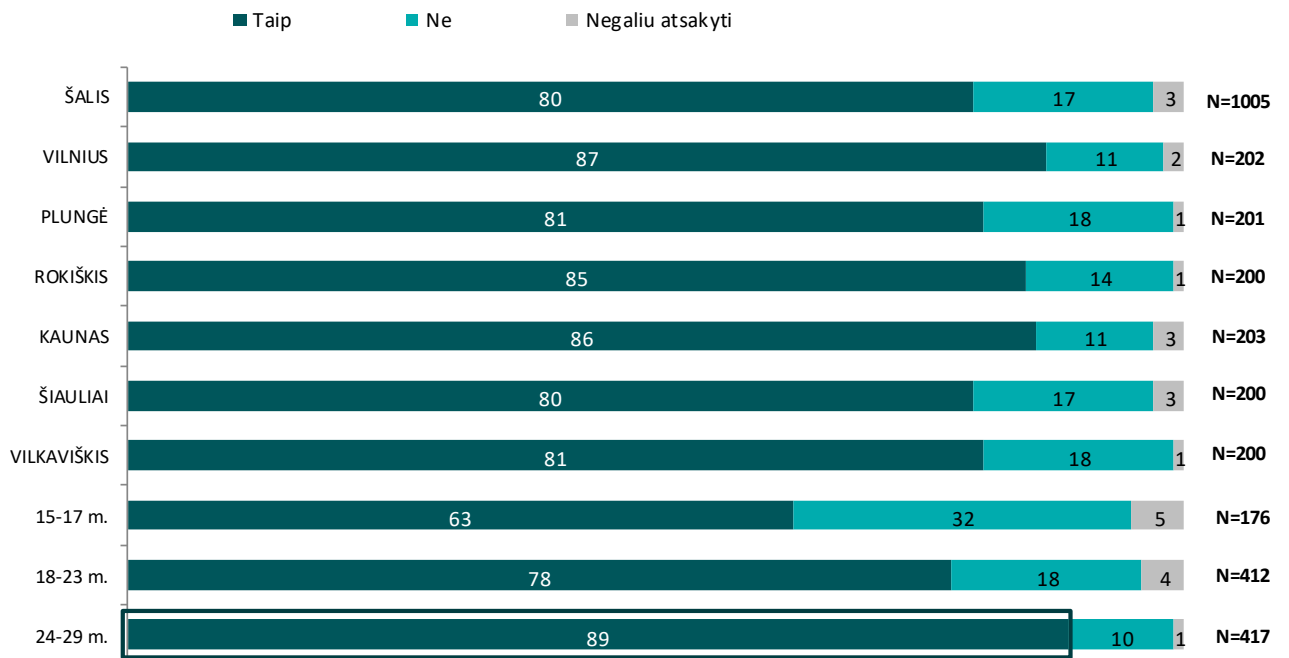
Pas šeimos gydytoją dažniau teko lankytis jauniausiems (15-17 m.) respondentams. Pas ginekologą – 24-29 m. merginoms, didžiausių pajamų grupės atstovėms. Pas chirurgą, traumatologą – 24-29 m. tyrimo dalyviams, kaimo vietovių gyventojams.

2.1.5 pav. Jei per paskutinius 12 mėnesių lankėtės pas gydytoją, nurodykite, pas kokį gydytoją kreipėtės? (proc.; atsakinėjo respondentai, kurie per pastaruosius 12 mėn. lankėsi pas gydytoją)

4 iš 5 (80 proc.) šalies tyrimo dalyvių pas paskutinius 12 mėn. lankėsi vaistinėje. 17 proc. teigė vaistinėje nesilankę. 3 proc. atsakymo į šį klausimą nepateikė. (Pav. 2.1.6).

Bent kartą vaistinėje dažniau teko apsilankyti merginoms, 24-29 m. respondentams, didesnių pajamų grupės atstovams. Apskritai daugiau kartų vaistinėje lankėsi taip pat merginos, 24-29 m. apklaustieji, didmiesčių gyventojai.

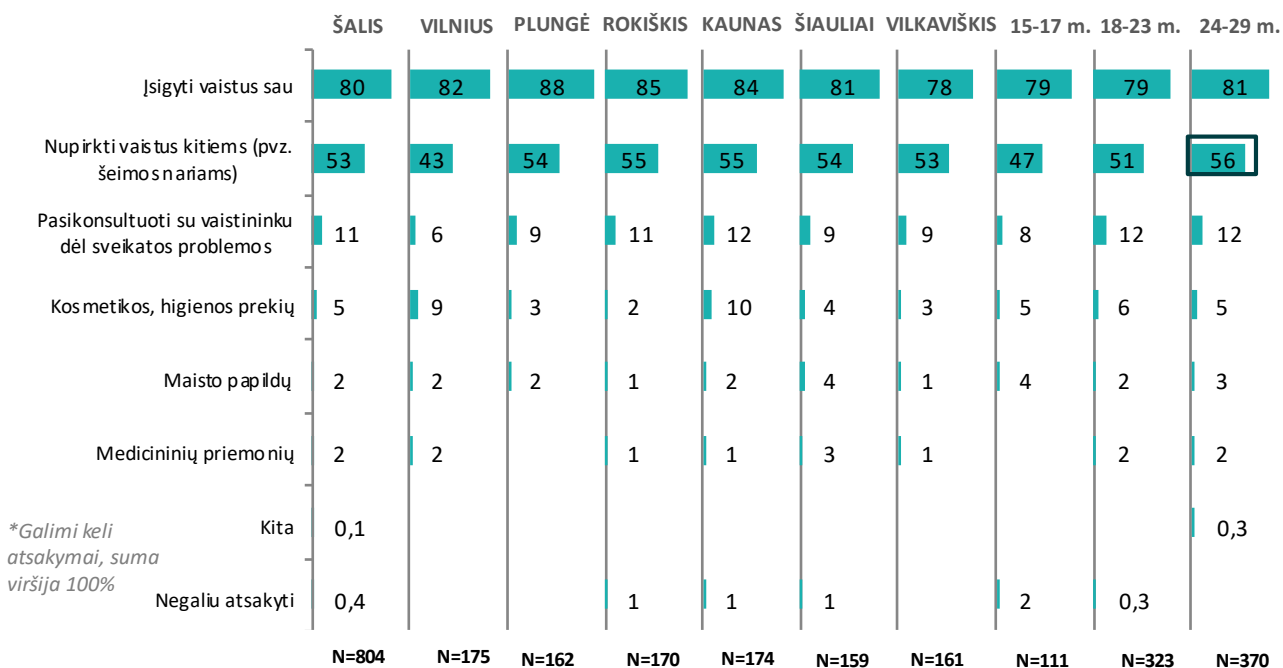
2.1.6 pav. Ar per paskutinius 12 mėnesių Jūs lankėtės vaistinėje? (proc.)

VIDURKIAI:			
Šalis	6,89	15-17 m.	6,04
Vilnius	7,41	18-23 m.	6,74
Plungė	6,37	24-29 m.	7,29
Rokiškis	5,82		
Kaunas	7,56		
Šiauliai	7,01		
Vilkaviškis	6,73		

2.1.2. lentelė. Kiek kartų lankėtės vaistinėje? (vidurkiai)

Pagrindinė lankymosi vaistinėje priežastis – vaistų įsigijimas sau (80 proc.). 53 proc. teigė lankęsi nupirkti vaistų kitiems. 11 proc. norėjo pasikonsultuoti su vaistininku dėl sveikatos problemos. 5 proc. užėjo nusipirkti kosmetikos, higienos prekių. Po 2 proc. – maisto papildų ir medicininių priemonių. (Pav. 2.1.7).

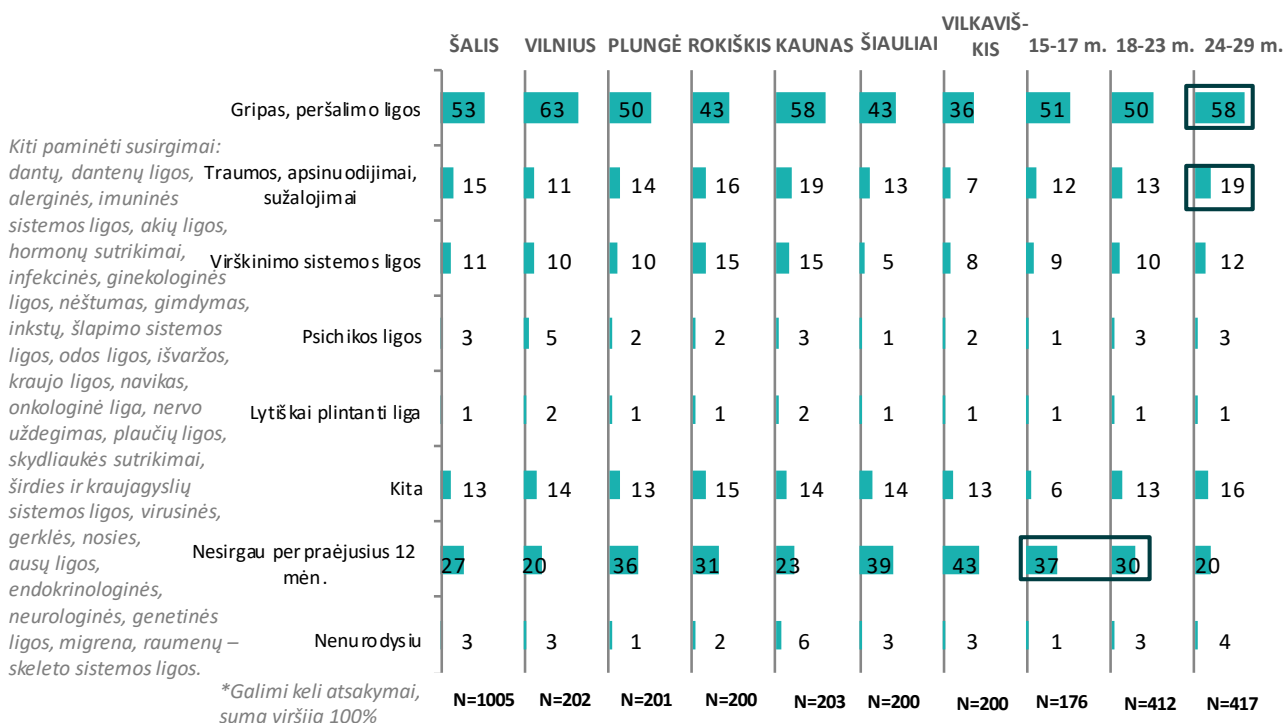
Nupirkti vaistų kitiems dažniau teko 24-29 m. respondentams, kaimo vietovių gyventojams. Pasikonsultuoti su vaistininku dėl sveikatos problemos – taip pat kaimo vietovių gyventojams.

2.1.7 pav. Nurodykite dėl kokios priežasties paskutinį kartą lankėtės vaistinėje? (proc.; atsakinėjo respondentai, kurie per paskutinius 12 mėn. lankėsi vaistinėje)

Apskritai 70 proc. šalies respondentų teko sirgti per paskutinius 12 mėn. Dažniausiai sirgta gripu, peršalimo ligomis (53 proc.). 15 proc. patyrė traumų, apsinuodijimų, sužalojimų. 11 proc. gydėsi virškinimo sistemos ligas. 3 proc. – psichikos ligas. 1 proc. susidūrė su lytiškai plintančiomis ligomis. 13 proc. – su kitokiais susirgimais. 27 proc. nurodė per paskutinius 12 mėn. nesirgę. 3 proc. į šį klausimą atsakymo nepateikė. (Pav. 2.1.8).

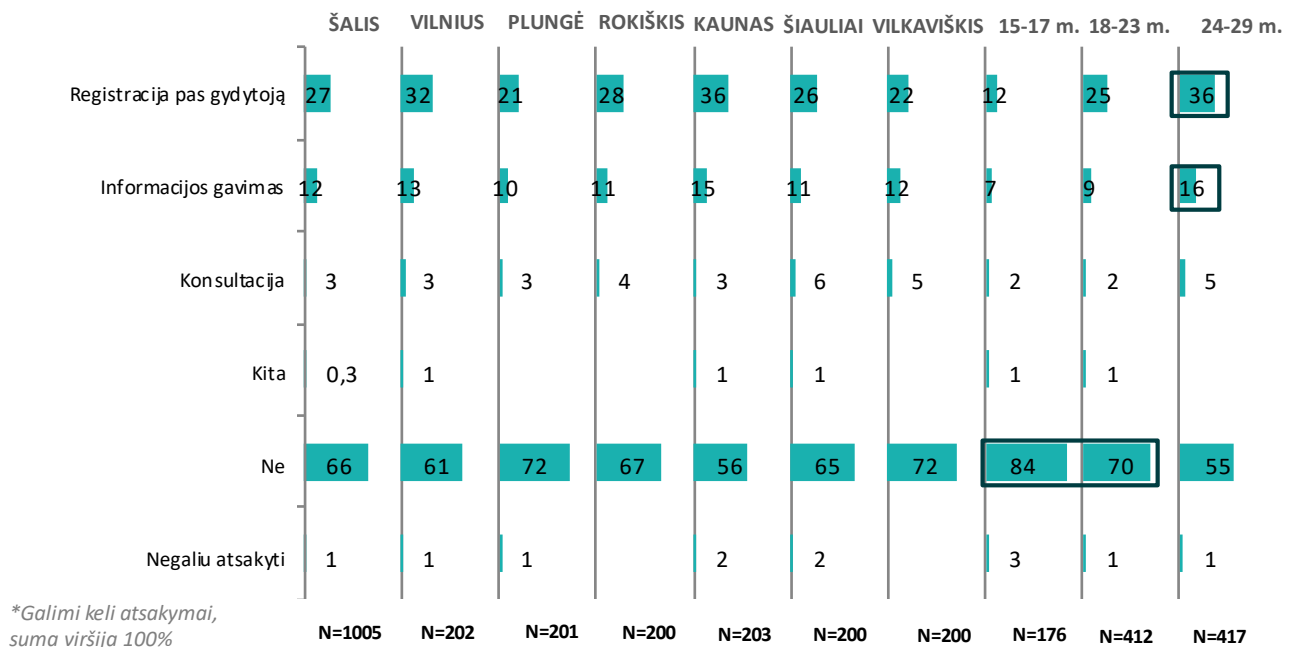
Apskritai sirgusios dažniau nurodė merginos, 24-29 m. respondentai. Peršalimo ligas dažniau įvardino didmiesčių gyventojai. Virškinimo sistemos ligas – kaimo vietovių gyventojai.

2.1.8 pav. Kuris iš išvardintų susirgimų Jums buvo nustatytas arba gydytas per praėjusius 12 mėnesių? (proc.)

Trečdalis (33 proc.) šalies jaunuolių teigė per paskutinius 12 mėn. naudojęsi elektroninėmis sveikatos priežiūros paslaugomis. Dažniausiai naudotasi registravimosi pas gydytoją sistema (27 proc.). 12 proc. šiomis priemonėmis gavo informaciją. 3 proc. konsultavosi. 66 proc. nurodė elektroninėmis sveikatos priežiūros paslaugomis nesinaudoję. (Pav. 2.1.9).

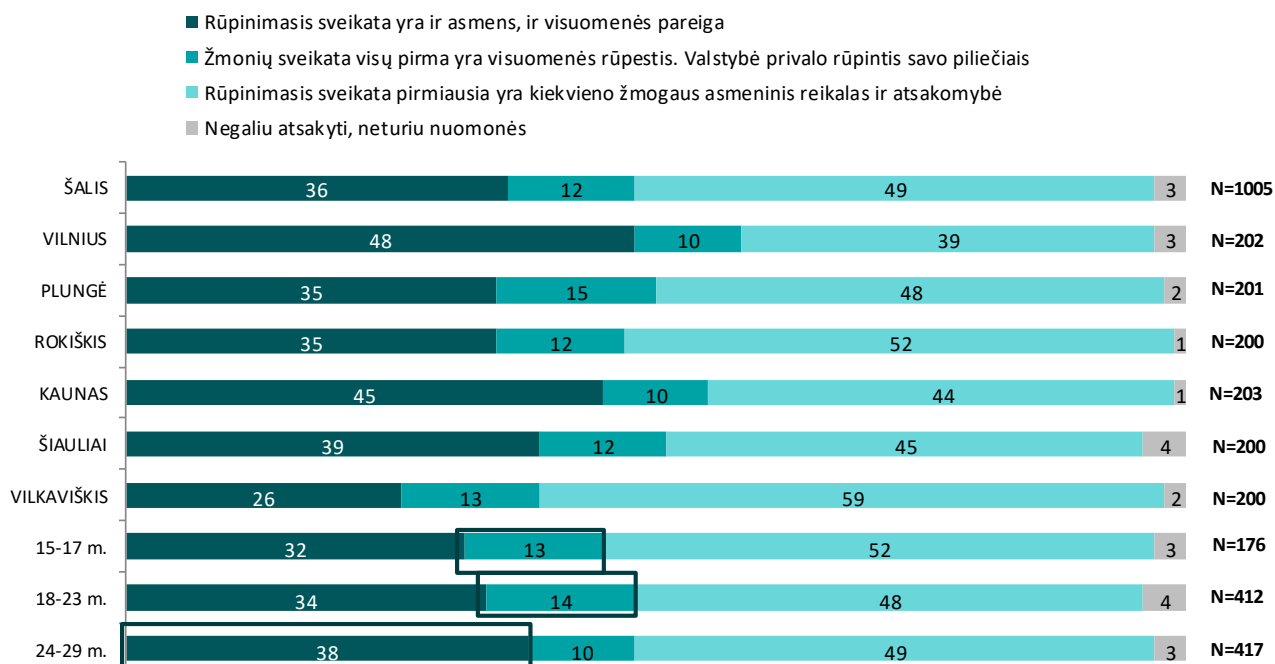
Apskritai elektroninėmis sveikatos priežiūros paslaugomis dažniau teko pasinaudoti merginoms, 24-29 m. apklaustiesiems, didžiausių pajamų grupės atstovams.

2.1.9 pav. Ar per paskutinius 12 mėnesių naudojotės elektroninėmis sveikatos priežiūros paslaugomis? (proc.)

Pusė (49 proc.) šalies tyrimo dalyvių mano, kad rūpinimasis sveikata pirmiausiai yra kiekvieno žmogaus asmeninis reikalas ir atsakomybė. 36 proc. manymu, tai yra tiek asmens, tiek visuomenės pareiga. 12 proc. laikosi nuomonės, kad žmonių sveikata visų pirma yra visuomenės rūpestis ir valstybė privalo rūpintis savo piliečiais. 3 proc. nuomonės šiuo klausimu neišreiškė. (Pav. 2.1.10).

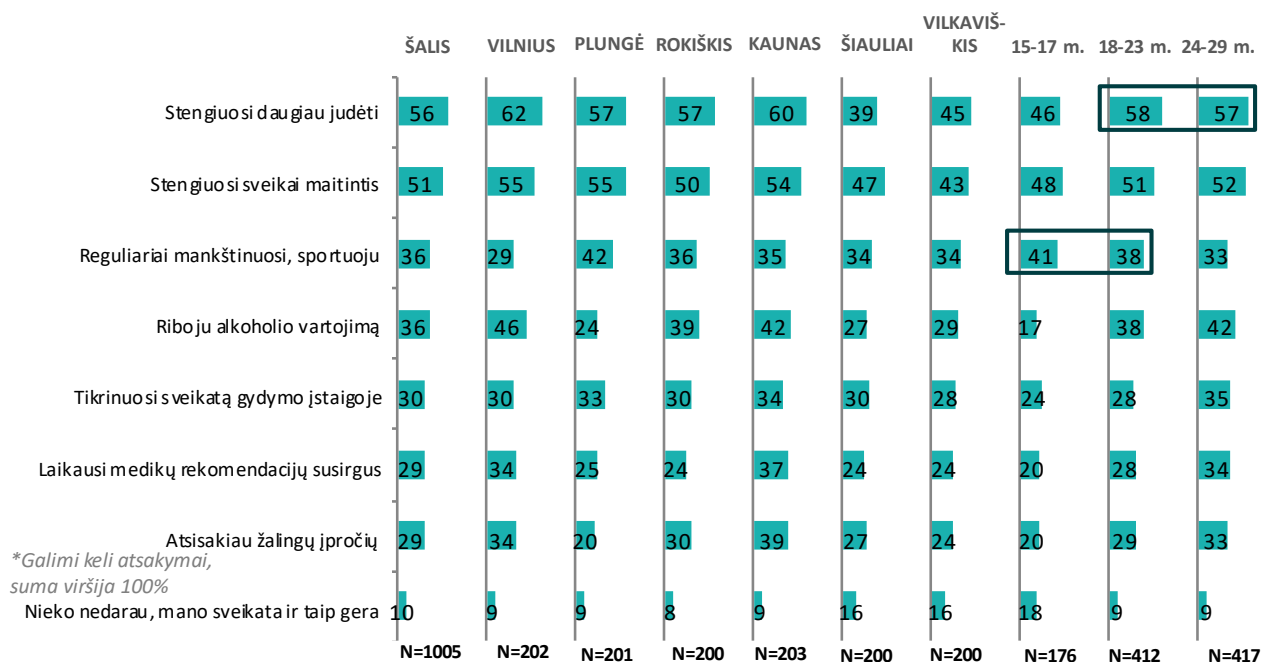
Rūpinimasis sveikata kiekvieno žmogaus asmeniniu reikalu dažniau laiko mažesnių miestų / rajonų centrų ir kaimo vietovių gyventojai. Nuomonės, kad tai ir asmens, ir visuomenės pareiga, dažniau laikosi 24-29 m. respondentai ir didmiesčių gyventojai. Visuomenės rūpesčiu tai dažniau laiko 15-23 m. tyrimo dalyviai.

2.1.10 pav. Kuris iš žemiau pateiktų teiginių Jums labiausiai priimtinas? (proc.)

Dažniausiai savo sveikata rūpinamasi stengiantis daugiau judėti (56 proc.) ir sveikai maitintis (51 proc.). Po 36 proc. nurodė reguliariai besimankštinantys, sportuojantys ir ribojantys alkoholio vartojimą. 30 proc. teigė besitikrinantys sveikatą gydymo įstaigoje. Po 29 proc. laikosi medikų rekomendacijų susirgus ir yra atsisakę žalingų įpročių. 10 proc. teigė nieko nedarantys, nes jų sveikata ir taip gera. (Pav. 2.1.11).

Apskritai daugiau rūpinimosi savo sveikata priemonių paminėjo merginos ir vyresni respondentai, išskyrus reguliarių mankštinimąsi, sportavimą – šį atsakymą dažniau įvardino vaikinai ir jaunesni apklaustieji. Reguliarių mankštinimąsi, sportavimą ir laikymąsi medikų rekomendacijų susirgus taip pat dažniau nurodė mažesnių miestų / rajonų centrų gyventojai. Apskritai miestiečiai dažniau teigė besistengiantys daugiau judėti ir sveikai maitintis. Mažesnių miestų / rajonų centrų ir kaimo vietovių gyventojai – tikrintis sveikatą gydymo įstaigoje.

2.1.11 pav. Kaip Jūs pats rūpinatės savo sveikata? (proc.)

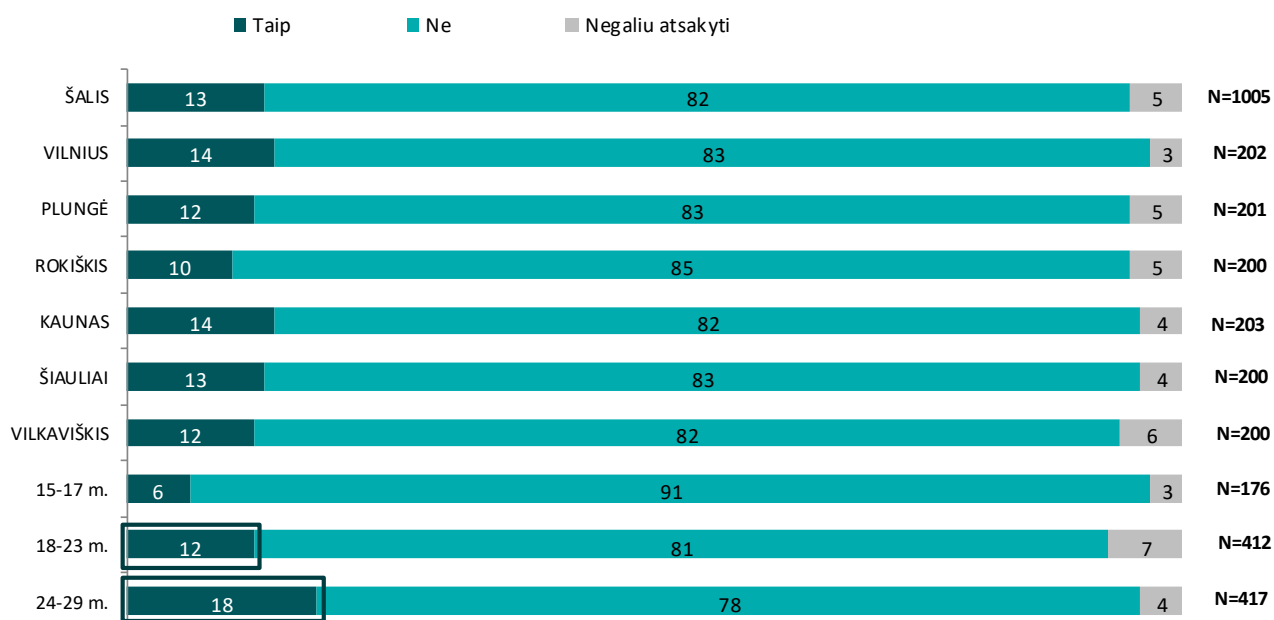

2.2. JAUNIMO SVEIKATOS RIZIKOS VEIKSNIAI

2.2.1 POLINKIS Į SAVIŽUDYBĘ

13 proc. šalies jaunuolių teigė artimoje aplinkoje turintys žmonių, kurie yra nusižudę arba bandę žudyti. 82 proc. nurodė, jog tokių žmonių jų artimoje aplinkoje nėra. 5 proc. atsakymo šia tema nepateikė. (Pav. 2.2.1.1).

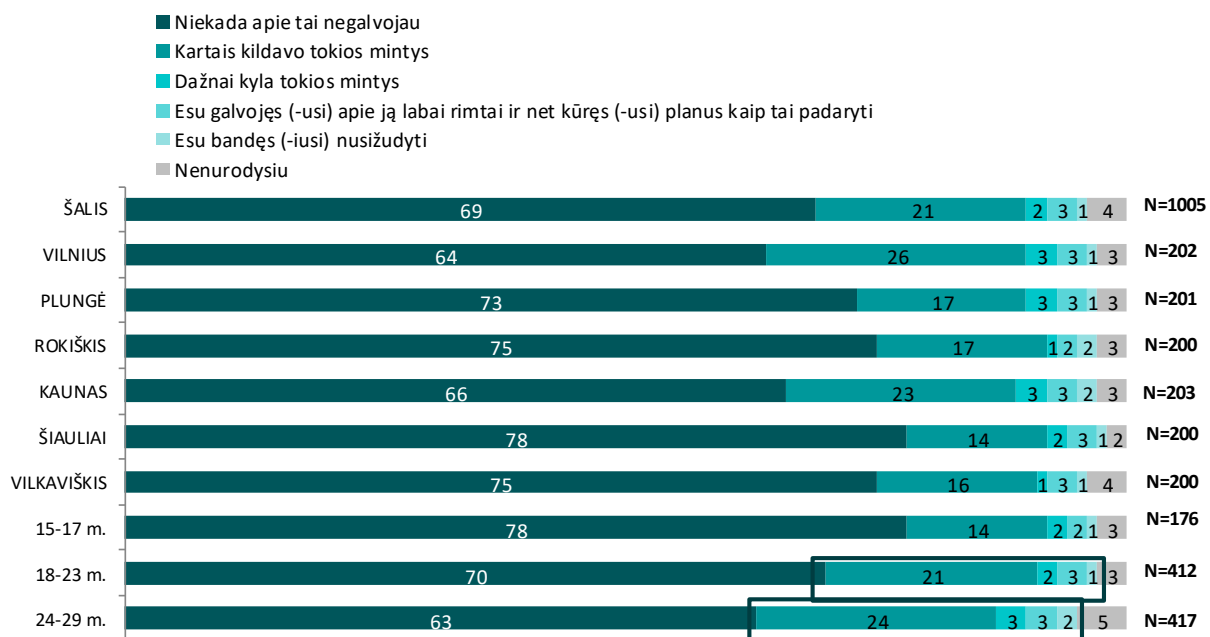
Teigiamai į šį klausimą dažniau atsakė vyresni (18-29 m.) respondentai, mažesnių miestų / rajonų centrų gyventojai.

2.2.1.1 pav. Ar kas nors iš Jūsų artimų žmonių (šeimos nariai, draugai) yra nusižudę, arba bandę žudyti? (proc.)

29 proc. šalies jaunų žmonių teigė bent kartą pagalvoję apie savižudybę: 21 proc. kartais kildavo tokios mintys, 2 proc. tokių minčių turėjo dažnai, 3 proc. yra kūrę savižudybės planus, o 1 proc. yra bandę tai padaryti. 69 proc. nurodė niekada negalvoję apie savižudybę. 4 proc. į šį klausimą neatsakė. (Pav. 2.2.1.2).

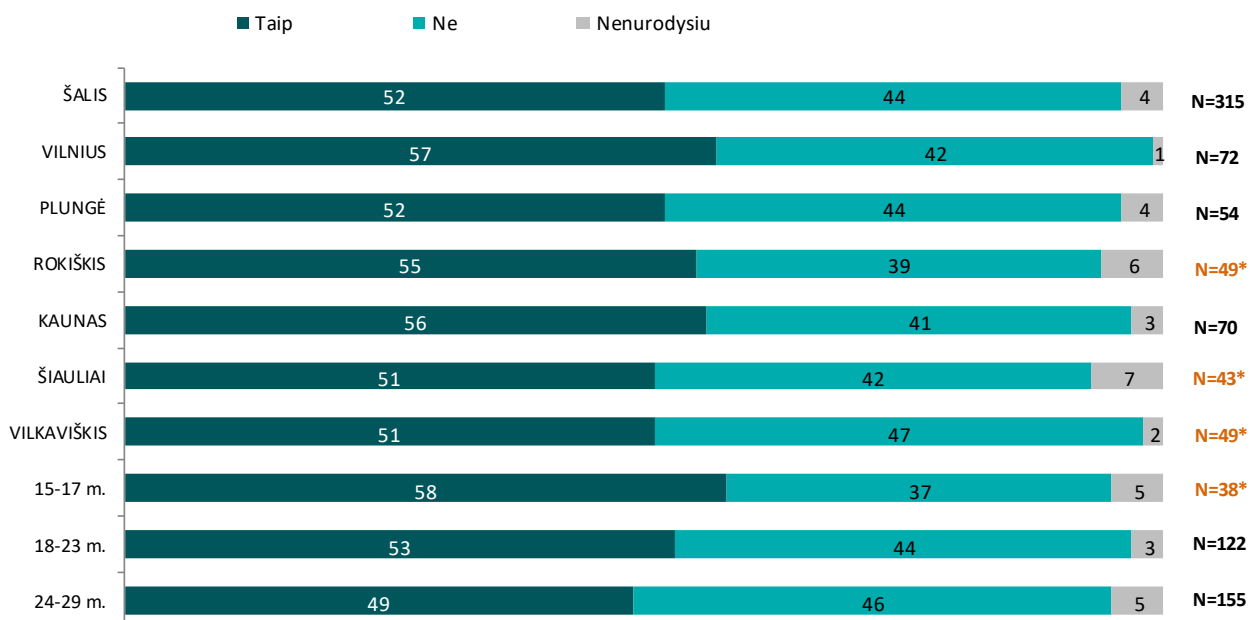
Apskritai apie savižudybę dažniau yra tekę pagalvoti merginoms, vyresniems respondentams, didžiausių pajamų grupės atstovams.

2.2.1.2 pav. Ar Jums kada nors kildavo minčių apie savižudybę? (proc.)

Pusė (52 proc.) šalies respondentų, kurie yra bent kartais pagalvoję apie savižudybę, yra patyrę ilgalaikį (bent 2 savaitių) liūdesį, kurio metu nesinorėjo nieko veikti. 44 proc. teigė tokios savijautos nepatyrę. 4 proc. į šį klausimą atsakymo nepateikė. (Pav. 2.2.1.3).

Teigiamai dažniau atsakė merginos, miestų gyventojai.

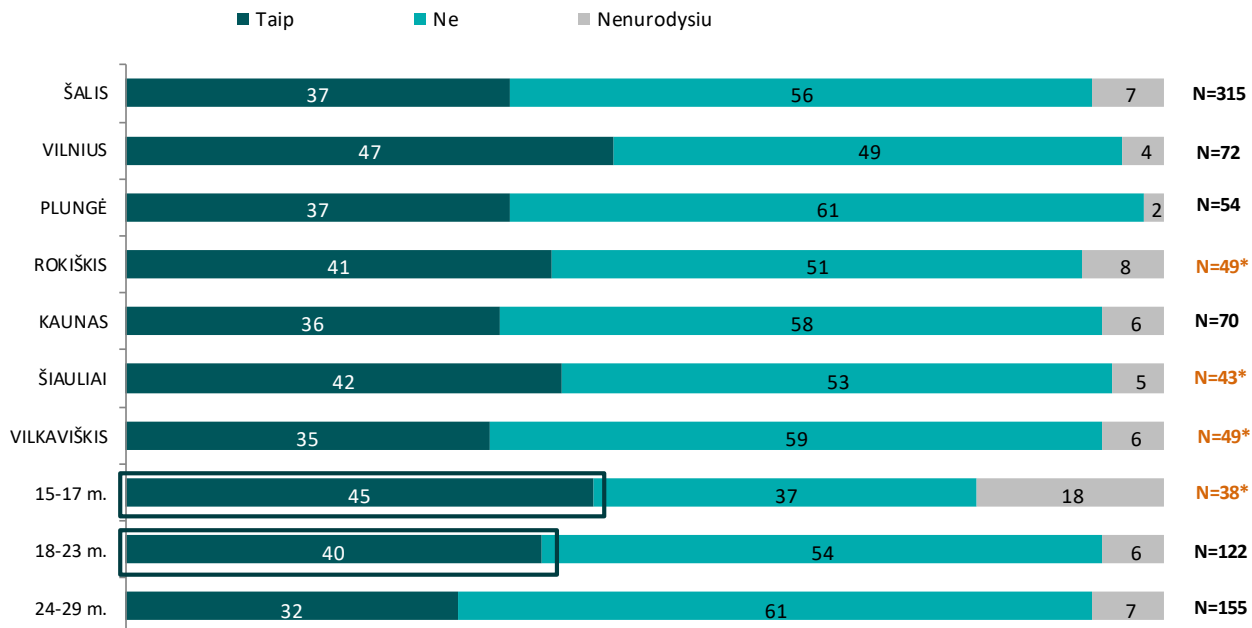

*Statistiškai nereikšmingas respondentų skaičius

2.2.1.3 pav. Ar per pastaruosius 12 mėnesių Jums buvo taip nutikę, jog diena iš dienos, kokias 2 savaites ar ilgiau, Jūs jautėtės tiek liūdnas (-a) ir nusiminęs (-usi), jog nesinorėjo nieko veikti? (proc.; atsakinėjo respondentai, kuriems yra kilę minčių apie savižudybę)

37 proc. pagalvousių apie savižudybę tokių minčių turėjo per paskutinius 12 mėn. 56 proc. pastaraisiais metais apie tai nepagalvojo. 7 proc. į šį klausimą neatsakė. (Pav. 2.2.1.4).

Teigiamai dažniau atsakė merginos, 15-23 m. tyrimo dalyviai, didmiesčių gyventojai.

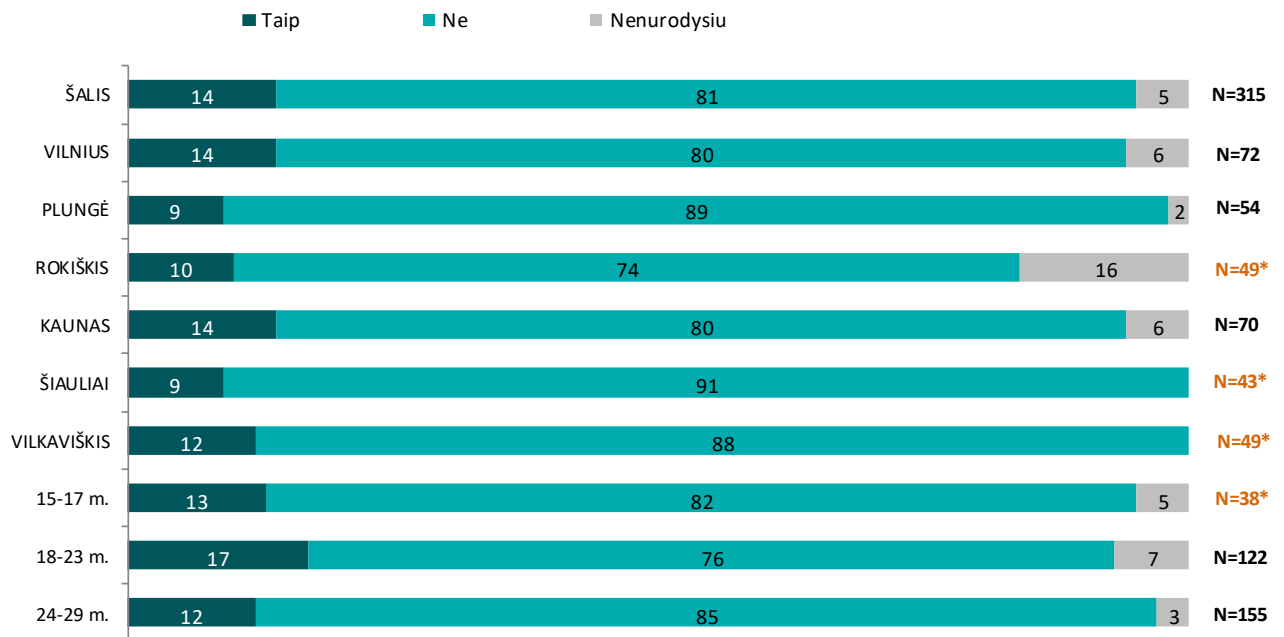

*Statistiškai nereikšmingas respondentų skaičius

2.2.1.4 pav. Ar per pastaruosius 12 mėnesių esate nors kartą pagalvojęs (-usi) apie savižudybę? (proc.; atsakinėjo respondentai, kuriems yra kilę minčių apie savižudybę)

Savižudybės planus pas paskutinius 12 mėn. kūrė 14 proc. apklaustųjų, kuriems yra kilę minčių apie savižudybę. 81 proc. nurodė per paskutinius metus tokių planų nekūrę. 5 proc. į šį klausimą neatsakė. (Pav. 2.2.1.5).

Statistiškai reikšmingų skirtumų pagal respondentų socialines–demografines charakteristikas nėra.

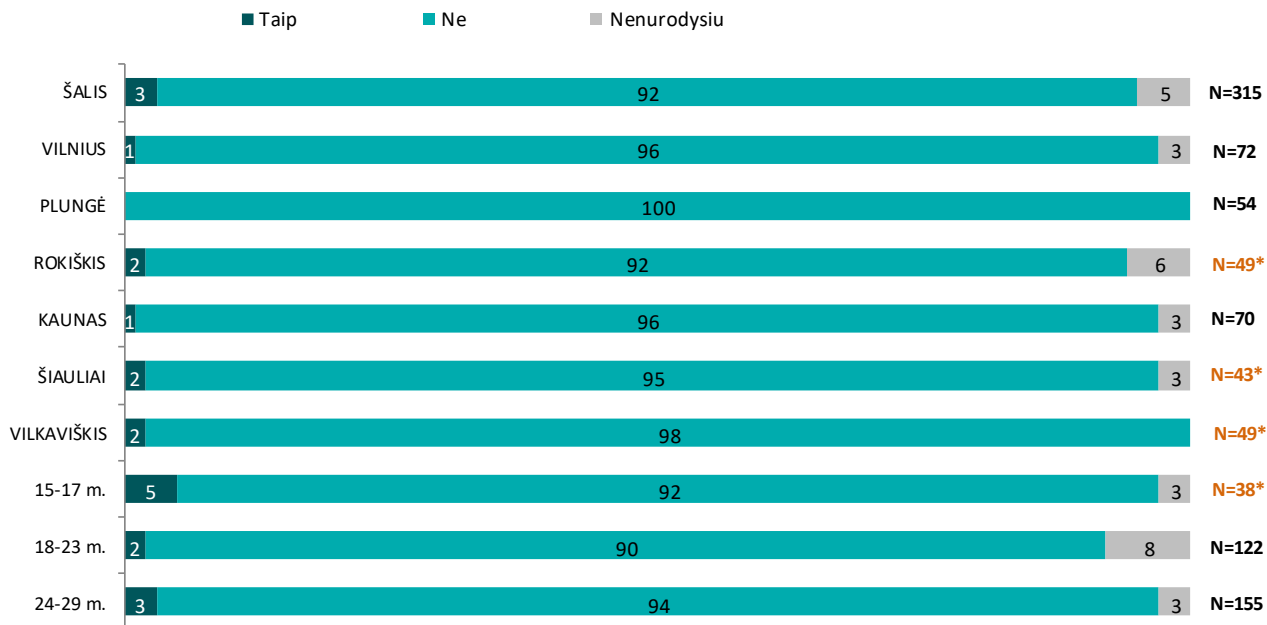

*Statistiškai nereikšmingas respondentų skaičius

2.2.1.5 pav. Ar per pastaruosius 12 mėnesių esate kūręs (-usi) savižudybės planų? (proc.; atsakinėjo respondentai, kuriems yra kilę minčių apie savižudybę)

3 proc. nurodė bandę nusižudyti per paskutinius 12 mėn. 92 proc. į šį klausimą atsakė neigiamai. 5 proc. atsakymo nepateikė. (Pav. 2.2.1.6).

Statistiškai reikšmingų skirtumų pagal respondentų socialines–demografines charakteristikas nėra.

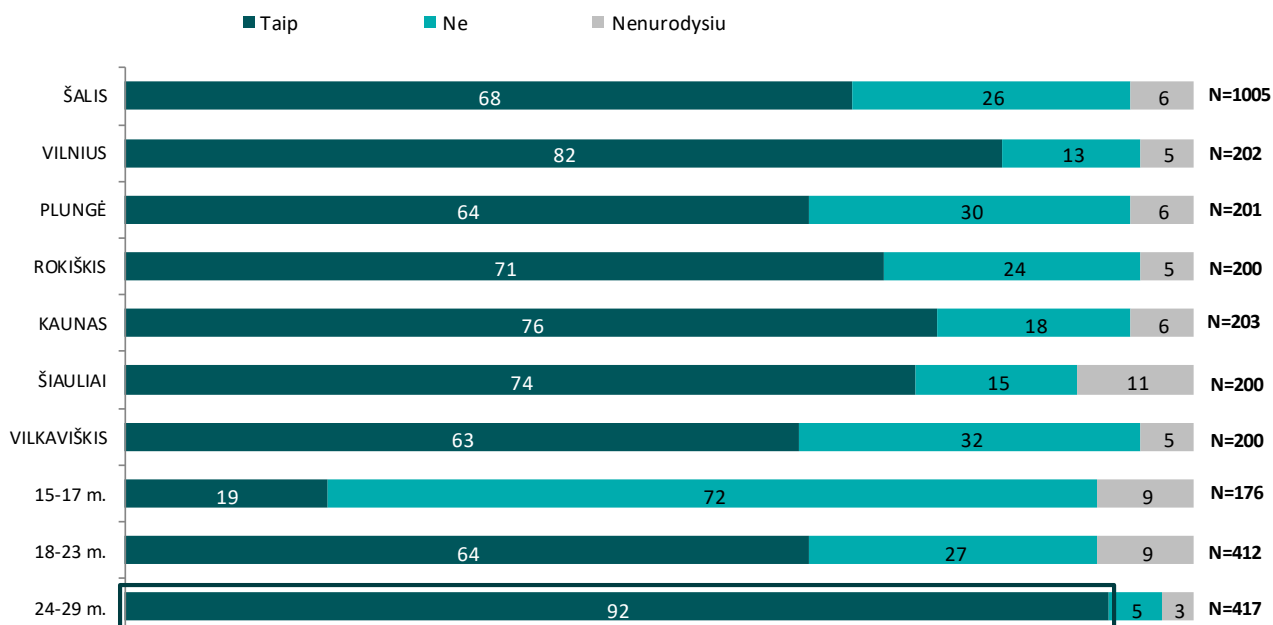
*Statistiškai nereikšmingas respondentų skaičius

2.2.1.6 pav. Ar per pastaruosius 12 mėnesių esate bandęs (-usi) nusižudyti? (proc.; atsakinėjo respondentai, kuriems yra kilę minčių apie savižudybę)

2.2.2 LYTINIAI SANTYKIAI

Du trečdaliai (68 proc.) šalies jaunuolių yra kada nors lytiškai santykiavę. 26 proc. teigė to nedarę. 6 proc. atsakymo į šį klausimą nepateikė. (Pav. 2.2.2.1).

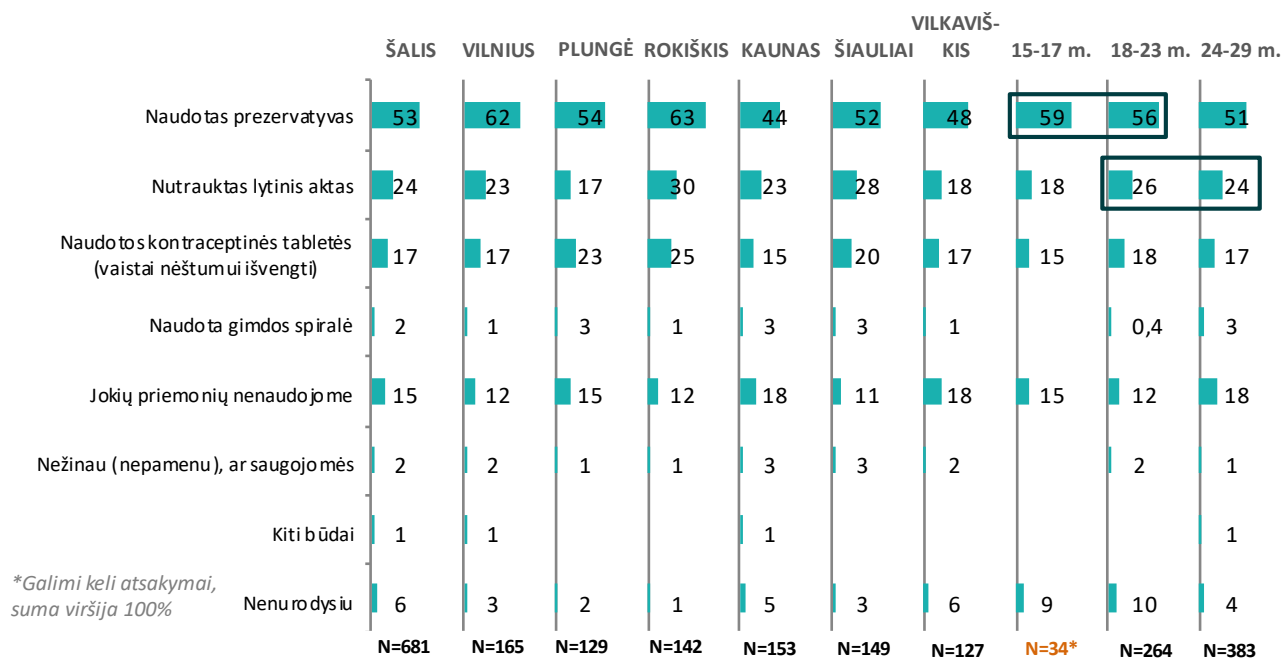
Lytinių santykių dažniau yra turėję 24-29 m. respondentai, didmiesčių gyventojai.

2.2.2.1 pav. Ar kada nors esate lytiškai santykiavęs (-usi)? (proc.)

Dažniausiai lytinių santykių metu naudojama apsaugojimo nuo nėštumo priemonė – prezervatyvai (53 proc.). 24 proc. teigė taikę nutraukto lytinio akto metodą. 17 proc. naudojo kontraceptines tabletes. 2 proc. – naudojo gimdos spiralę. 1 proc. – kitus būdus. 15 proc. pripažino jokių priemonių nenaudoję, o 2 proc. nepamena, ar saugojosi. (Pav. 2.2.2.2).

Prezervatyvus dažniau teigė naudoję vaikinai ir 15-23 m. apklaustieji. Nutraukto lytinio akto metodą – merginos ir 18-29 m. respondentai. Kontraceptines tabletes dažniau paminėjo merginos.

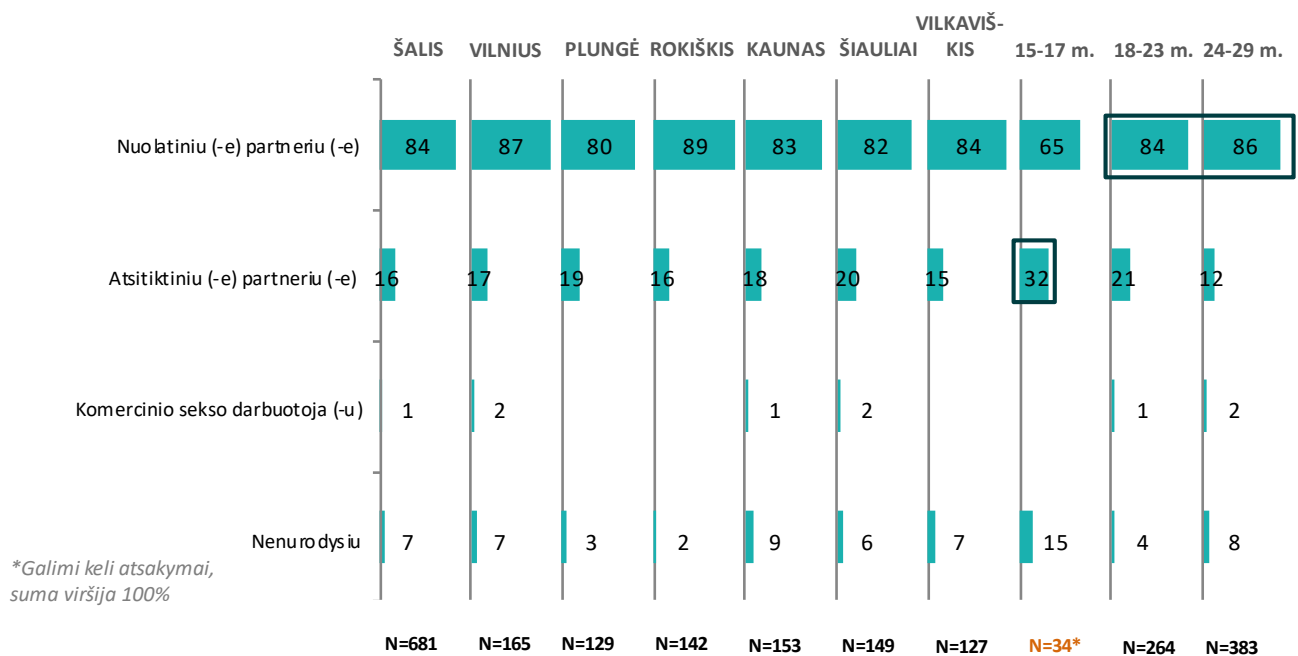

*Statistiškai nereikšmingas respondentų skaičius

2.2.2.2 pav. Jei esate lytiškai santykiavęs (-usi), kaip paskutinių lytinių santykių metu saujotės nuo nėštumo? (proc.; atsakinėjo respondantai, kurie yra lytiškai santykiavę)

84 proc. šalies jaunuolių, kada nors turėjusių lytinių santykių, per pastaruosius 12 mėn. lytiškai santykiavo su nuolatiniu (-e) partneriu (-e). 16 proc. – su atsitiktiniu (-e) partneriu (-e). 1 proc. – su komercinio sekso darbuotoja (-u). (Pav. 2.2.2.3).

Lytinių santykių su nuolatiniu (-e) partneriu (-e) dažniau turėjo merginos, 18-29 m. respondantai, kaimo vietovių gyventojai. Su atsitiktiniu (-e) partneriu (-e) – vaikinai, 15-17 m. apklaustieji ir miestų gyventojai.

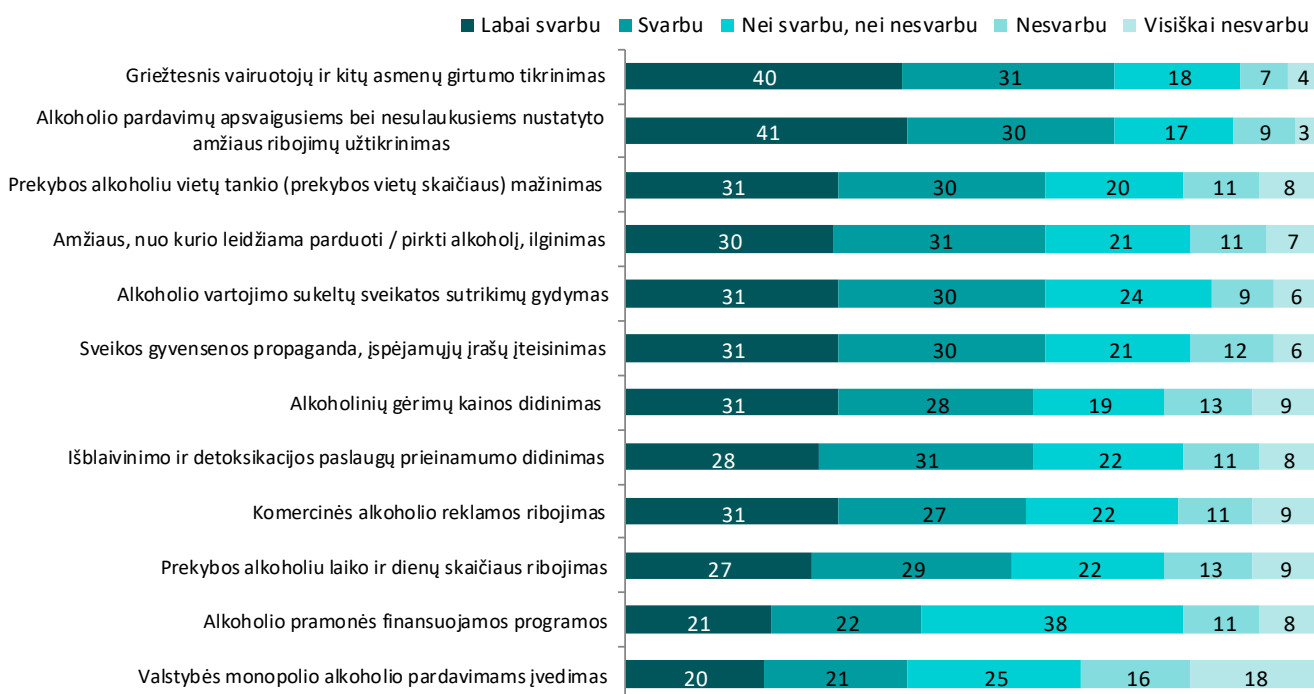
2.2.2.3 pav. Ar per pastaruosius 12 mėnesių turėjote lytinių santykių su...? (proc.; atsakinėjo respondantai, kurie yra lytiškai santykiavę)

2.3. ALKOHOLIO VARTOJIMO MAŽINIMO PRIEMONĖS

Svarbiausiomis priemonėmis mažinant alkoholio vartojimą laikomas griežtesnis vairuotojų ir kitų asmenų girtumo tikrinimas ir alkoholio pardavimų apsvaigusiems bei nesulaukusiems nustatyto amžiaus ribojimo užtikrinimas (po 71 proc. nurodė, kad tai labai svarbu / svarbu). Po 61 proc. labai svarbiomis / svarbiomis laiko šias priemones: prekybos alkoholiu vietų tankio mažinimas, amžiaus, nuo kurio leidžiama parduoti / pirkti alkoholį, ilginimas, alkoholio sukeltų sveikatos sutrikimų gydymas, sveikos gyvensenos propaganda, įspėjamųjų žrašų įteisinimas. Po 59 proc. labai svarbiomis / svarbiomis priemonėmis laiko alkoholinių gėrimų kainos didinimą ir išblaivinimo ir detoksikacijos paslaugų prieinamumo didinimą. 58 proc. – komercinės alkoholio reklamos ribojimą. 56 proc. – prekybos alkoholiu laiko ir dienų skaičiaus ribojimą. Mažiausiai respondentų labai svarbiomis / svarbiomis priemonėmis laiko alkoholio pramonės finansuojamas programas (43 proc.) ir valstybės monopolio alkoholio pardavimams įvedimą (41 proc.). (Pav. 2.3.1).

Apskritai didesnę svarbą šioms priemonėms priskiria merginos. Alkoholio vartojimo sukeltų sveikatos sutrikimų gydymą dažniau akcentavo mažiausių pajamų grupės atstovai. Sveikos gyvensenos propagandą, įspėjamųjų žrašų įteisinimą – kaimo vietovių gyventojai. Amžiaus, nuo kurio leidžiama parduoti / pirkti alkoholį, ilginimą – mažesnių miestų / rajonų centrų gyventojai. Prekybos alkoholiu vietų tankio mažinimą – vidutinių pajamų grupės atstovai.

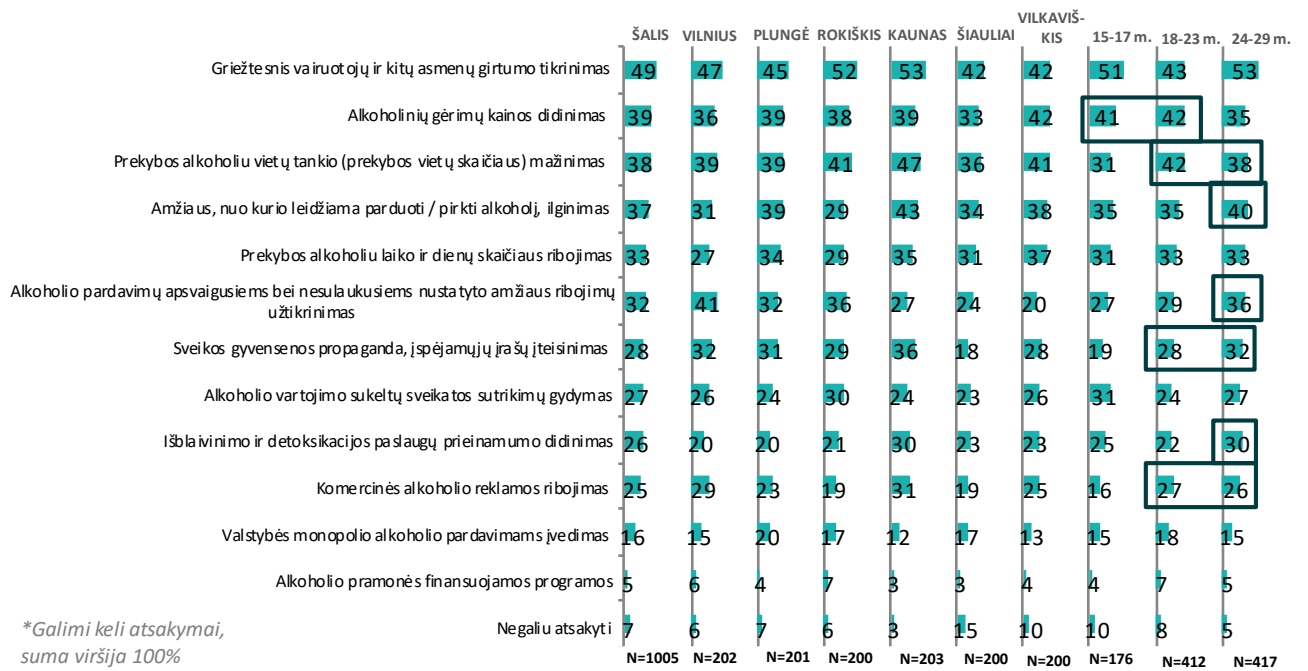
2.3.1 pav. Jūsų nuomone, kiek šios priemonės svarbios mažinant alkoholio vartojimą? (proc.; atsakinėjo šalies gyventojai)

Vidurkiai:										
	Šalis	Vilnius	Plungė	Rokiškis	Kaunas	Šiauliai	Vilkaviškis	15-17 m.	18-23 m.	24-29 m.
Alkoholio pardavimų apsvaigusiems bei nesulaukusiems nustatyto amžiaus ribojimų užtikrinimas	3,97	4,04	4,18	4,15	3,93	4,01	3,97	3,82	3,99	4,01
Griežtesnis vairuotojų ir kitų asmenų girtumo tikrinimas	3,96	3,86	4,13	3,93	3,83	4,03	3,85	3,98	3,91	4,00
Alkoholio vartojimo sukeltų sveikatos sutrikimų gydymas	3,72	3,63	3,85	3,83	3,53	3,77	3,24	3,76	3,68	3,73
Sveikos gyvensenos propaganda, įspėjamųjų įrašų įteisinimas	3,69	3,57	3,98	3,76	3,60	3,72	3,69	3,77	3,64	3,71
Amžiaus, nuo kurio leidžiama parduoti / pirkti alkoholį, ilginimas	3,66	3,27	3,68	3,54	3,54	3,97	3,66	3,76	3,63	3,65
Prekybos alkoholiu vietų tankio (prekybos vietų skaičiaus) mažinimas	3,64	3,52	3,81	3,53	3,51	3,73	3,74	3,75	3,66	3,57
Komercinės alkoholio reklamos ribojimas	3,62	3,50	3,85	3,42	3,47	3,72	3,76	3,67	3,57	3,64
Išblaivinimo ir detoksikacijos paslaugų prieinamumo didinimas	3,61	3,52	3,61	3,51	3,43	3,73	3,49	3,65	3,60	3,60
Alkoholinių gėrimų kainos didinimas	3,59	3,44	3,59	3,47	3,37	3,61	3,65	3,66	3,59	3,57
Prekybos alkoholiu laiko ir dienų skaičiaus ribojimas	3,53	3,34	3,73	3,36	3,40	3,64	3,70	3,60	3,55	3,48
Alkoholio pramonės finansuojamos programos	3,37	3,25	3,59	3,41	3,18	3,57	3,38	3,48	3,38	3,30
Valstybės monopolio alkoholio pardavimams įvedimas	3,08	2,67	3,25	2,91	2,93	3,33	3,04	3,27	3,17	2,92

2.3.1 lentelė. Jūsų nuomone, kiek šios priemonės svarbios mažinant alkoholio vartojimą? (vidurkiai)

Didžiausio pritarimo tarp alkoholio vartojimo mažinimo priemonių sulauktų griežtesnis vairuotojų ir kitų asmenų girtumo tikrinimas (49 proc.). Tarp didžiausių pritarimą turinčių priemonių taip pat patenka alkoholinių gėrimų kainos didinimas (39 proc.), prekybos alkoholiu vietų tankio mažinimas (38 proc.) ir amžiaus, nuo kurio leidžiama parduoti / pirkti alkoholį, ilginimas (37 proc.). Trečdalis paminėjo prekybos alkoholiu laiko ir dienų skaičiaus ribojimą (33 proc.), alkoholio pardavimų apsvaigusiems bei nesulaukusiems nustatyto amžiaus ribojimų užtikrinimą (32 proc.). Toliau rikiuojasi tokios priemonės, kaip sveikos gyvensenos propaganda, įspėjamųjų užrašų įteisinimas (28 proc.), alkoholio vartojimo sukeltų sveikatos sutrikimų gydymas (27 proc.), išblaivinimo ir detoksikacijos paslaugų prieinamumo didinimas (26 proc.), komercinės alkoholio reklamos ribojimas (25 proc.). Mažiausiai priimtinos priemonės: valstybės monopolio alkoholio pardavimams įvedimas (16 proc.) ir alkoholio pramonės finansuojamos programos (5 proc.). (Pav. 2.3.2).

Apskritai daugiau priemonių paminėjo merginos. Griežtesnę vairuotojų ir kitų asmenų girtumo tikrinimą dažniau nurodė mažesnių miestų / rajonų centrų gyventojai. Alkoholio gėrimų kainos didinimą – 15-23 m. apklaustieji, vidutinių pajamų grupės atstovai. Prekybos alkoholiu vietų tankio mažinimą – 18-23 m. respondentai, vidutinių pajamų grupės atstovai ir miestiečiai. Amžiaus, nuo kurio leidžiama pirkti / parduoti, alkoholį, ilginimą – 24-29 m. tyrimo dalyviai. Prekybos alkoholiu laiko ir dienų skaičiaus ribojimą – miestiečiai. Alkoholio pardavimų apsvaigusiems bei nesulaukusiems nustatyto amžiaus ribojimų užtikrinimą – 24-29 m. apklaustieji. Sveikos gyvensenos propagandą, įspėjamųjų užrašų įteisinimą – 18-29 m. respondentai. Alkoholio vartojimo sukeltų sveikatos sutrikimų gydymą – mažiausių pajamų grupės atstovai, mažesnių miestų / rajonų centrų ir kaimo vietovių gyventojai. Išblaivinimo ir detoksikacijos paslaugų prieinamumo didinimą – 24-29 m. apklaustieji, kaimo vietovių gyventojai. Komercinės alkoholio reklamos ribojimą – 18-29 m. tyrimo dalyviai.

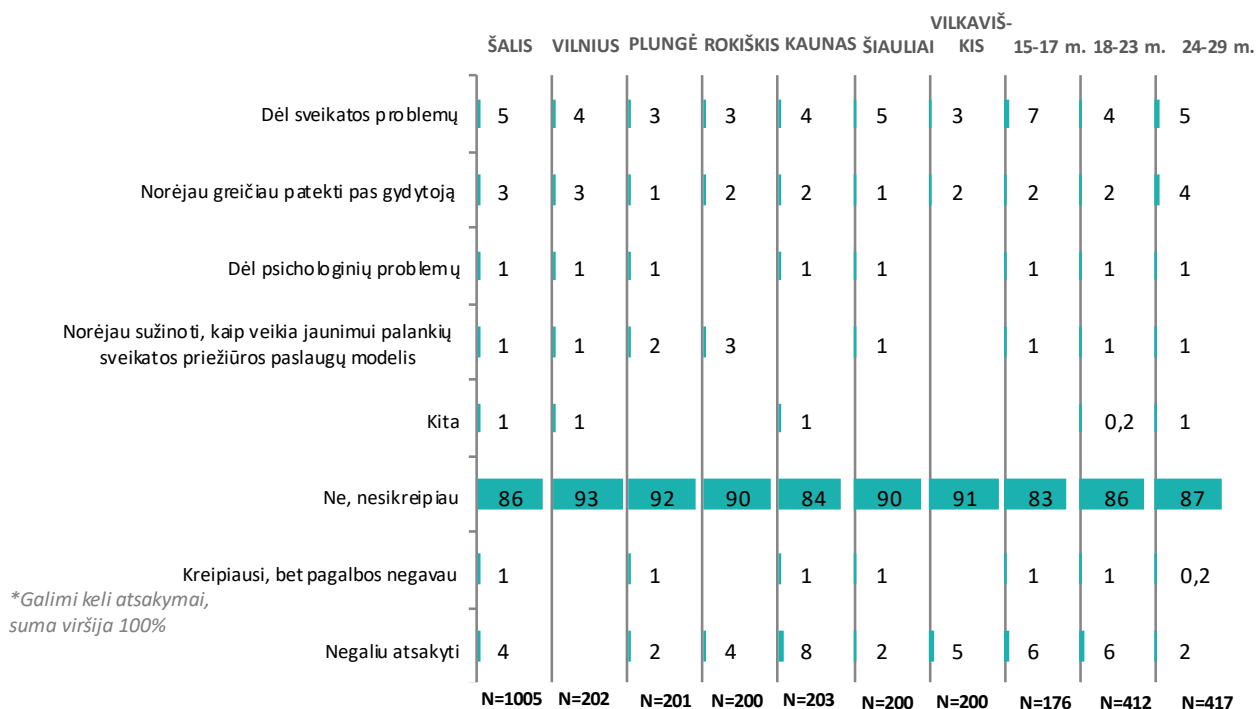
*Galimi keli atsakymai,
suma viršija 100%

2.3.2 pav. Kurioms iš žemiau išvardintų alkoholio vartojimo mažinimo priemonių Jūs pats asmeniškai pritartumėte? (proc.)

2.4. JAUNIMO SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ POREIKIO VERTINIMAS

10 proc. šalies jaunuolių teigė per paskutinius 12 mėn. kreipėsi į Visuomenės sveikatos biurą. Dažniausiai kreiptasi dėl sveikatos problemų (5 proc.). 3 proc. kreipėsi, nes norėję greičiau patekti pas gydytoją. Po 1 proc. kreipėsi dėl psichologinių problemų ar norėdami sužinoti, kaip veikia jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų modelis. 86 proc. teigė į Visuomenės sveikatos biurą nesikreipę. 4 proc. į šį klausimą neatsakė. (Pav. 2.4.1).

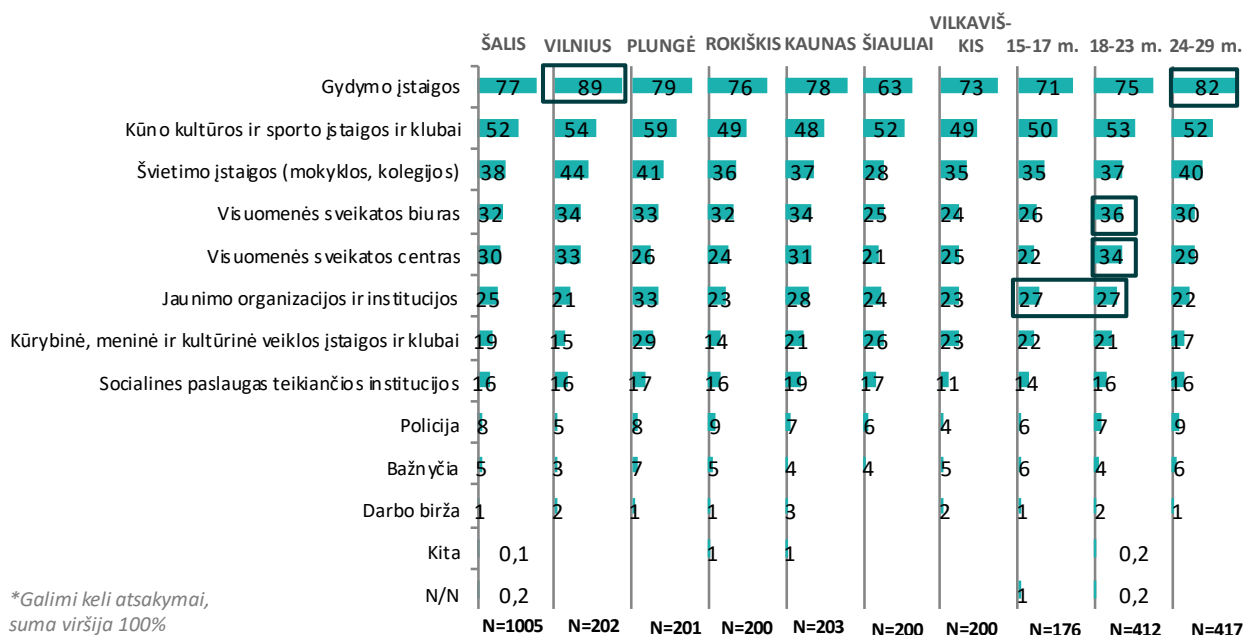
Apskritai kreiptis į Visuomenės sveikatos biurą dažniau teko bedarbiams ir motinystės, vaiko priežiūros atostogose esantiems respondentams.

2.4.1 pav. Ar per paskutinius 12 mėnesių Jūs kreipėtės į Visuomenės sveikatos biurą? (proc.)

Svarbiausiomis institucijomis saugant jaunimo sveikatą ir formuojant sveiką gyvenseną laikomos gydymo įstaigos (77 proc.). 52 proc. tarp svarbiausių institucijų ir organizacijų paminėjo sporto klubus. 38 proc. – švietimo įstaigas. 32 proc. – Visuomenės sveikatos biurą. 30 proc. – Visuomenės sveikatos centrą. 25 proc. – jaunimo organizacijas ir institucijas. Kūrybinės, meninės ir kultūrinės veiklos įstaigas ir klubus nurodė 19 proc. respondentų. Socialines paslaugas teikiančias institucijas – 16 proc. Policiją paminėjo 8 proc. apklaustųjų, bažnyčią – 5 proc. Darbo biržą – 1 proc. (Pav. 2.4.2).

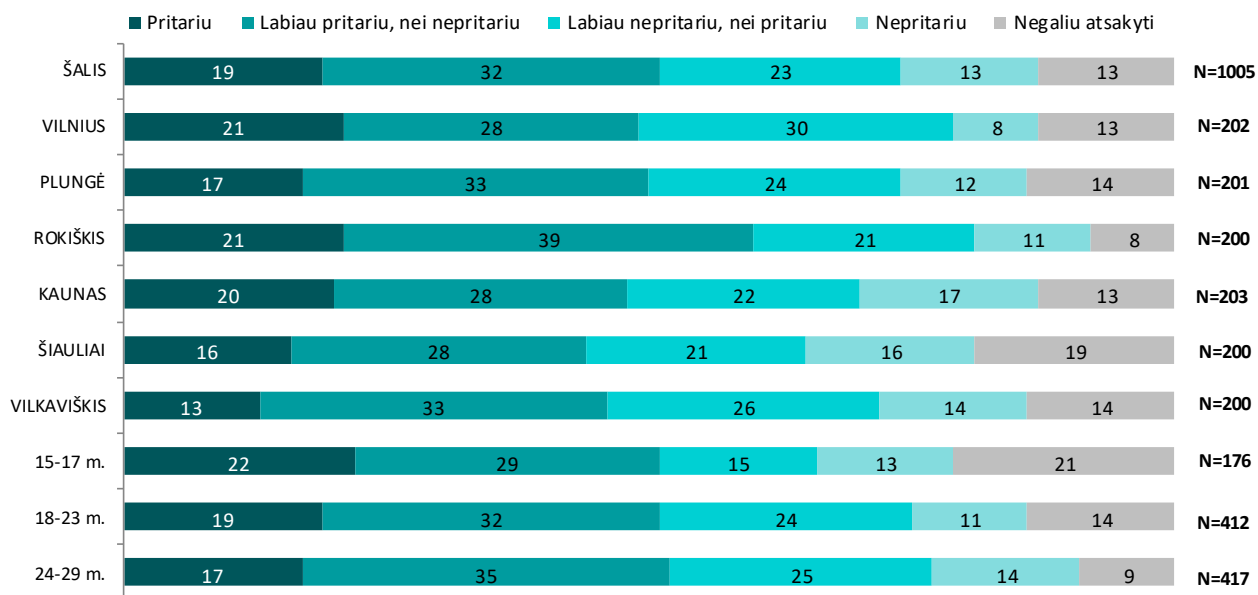
Apskritai daugiau svarbių institucijų ar organizacijų paminėjo merginos. Gydymo įstaigas dažniau nurodė 24-29 m. respondentai, didžiausių pajamų grupės atstovai. Visuomenės sveikatos biurą ir Visuomenės sveikatos centrą – 18-23 m. apklaustieji. Jaunimo organizacijas – 15-23 m. tyrimo dalyviai, mažesnių miestų / rajonų centrų gyventojai. Kūrybinės, meninės ir kultūrinės veiklos įstaigas ir klubus – mažiausių pajamų grupės atstovai ir mažesnių miestų / rajonų centrų gyventojai.

2.4.2 pav. Kurios iš Jūsų savivaldybėje esančių institucijų ar organizacijų Jūsų požiūriu yra svarbios saugant Jūsų sveikatą ir formuojant sveiką gyvenimą? (proc.)

Kas antras (51 proc.) šalies jaunuolis linkęs pritarti teiginiui „Susidūrus su sveikatos problemomis, yra lengva gauti konsultacijas ir paramą iš sveikatos priežiūros specialistų“: 19 proc. pritaria šiam teiginiui, 32 proc. labiau pritaria nei nepritaria. Priešingą poziciją išreiškė 36 proc. apklaustųjų: 23 proc. labiau nepritaria nei pritaria, 13 proc. nepritaria, 13 proc. nuomonės šiuo klausimu neišreiškė. (Pav. 2.4.3).

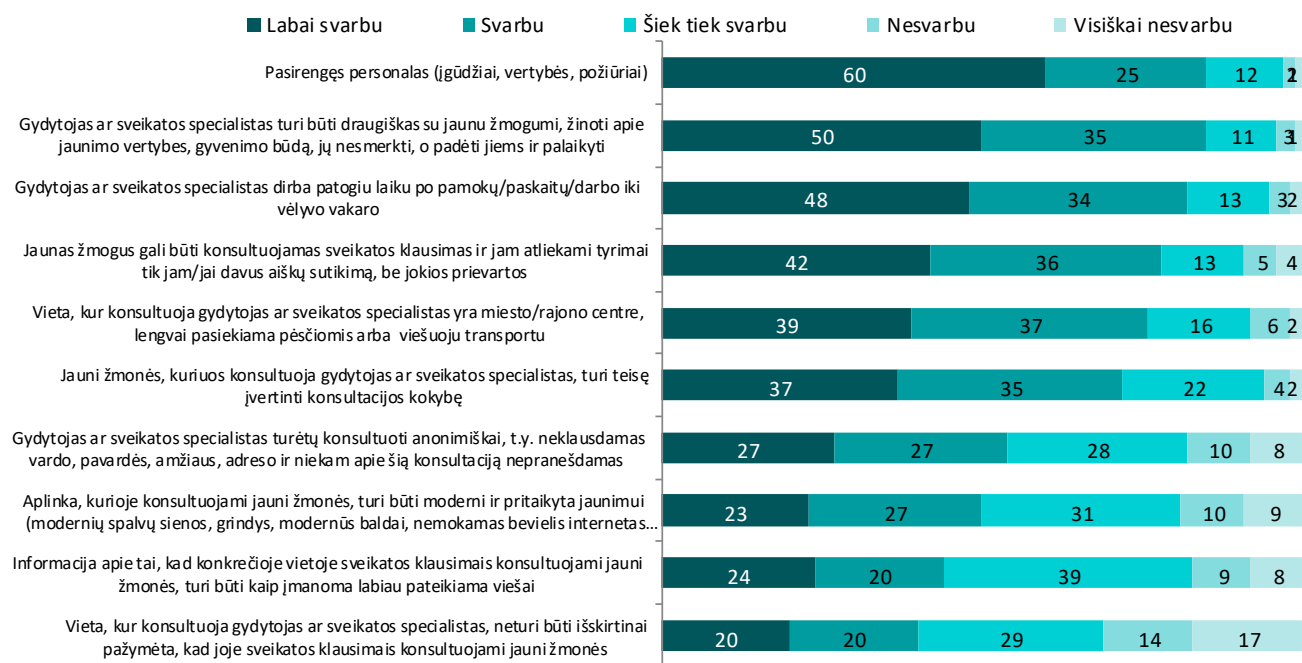
Pritarti šiam teiginiui dažniau linkę mažesnių miestų / rajonų centrų ir kaimo vietovių gyventojai.

2.4.3 pav. Ar Jūs pritaria teiginiui: „Susidūrus su sveikatos problemomis, yra lengva gauti konsultacijas ir paramą iš sveikatos priežiūros specialistų?“ (proc.)

Personalo pasirengimas ir gydytojo draugiškumas bei tolerancija jauno žmogaus vertybėms, gyvenimo būdui – svarbiausi kriterijai, renkantys sveikatos priežiūros paslaugas (85 proc. šie bruožai labai svarbūs / svarbūs). Toliau rikiuojasi patogus gydytojo ar sveikatos specialisto darbo laikas (82 proc.), jauno žmogaus konsultavimas tik gavus jo / jos sutikimą (78 proc.), patogi, lengvai pasiekama konsultacijos vieta (76 proc.) ir galimybė jauniems žmonėms, kuriuos konsultuoja gydytojas ar sveikatos specialistas, įvertinti konsultacijos kokybę. 54 proc. šalies jaunuolių labai svarbu / svarbu turėti galimybę gauti konsultaciją anonimiškai. 50 proc. – moderni ir jaunimui pritaikyta aplinka, kurioje konsultuojama. 44 proc. – kaip įmanoma labiau viešai pateikiama informacija, kad konkrečioje vietoje sveikatos klausimais konsultuojami jauni žmonės. 40 proc. – priešingai – labai svarbu / svarbu, kad ši vieta nebūtų išskirtinai pažymėta, jog joje konsultuojami jauni žmonės. (Pav. 2.4.4).

Galimybę pasikonsultuoti anonimiškai bei aplinkos, kurioje konsultuojami jauni žmonės, modernumą, pritaikymą jaunimui dažniau akcentavo jauniausi (15-17 m.) respondentai. Informacijos apie tai, kad konsultuojami jauni žmonės, kuo didesnę viešumą – 15-23 m. tyrimo dalyviai.

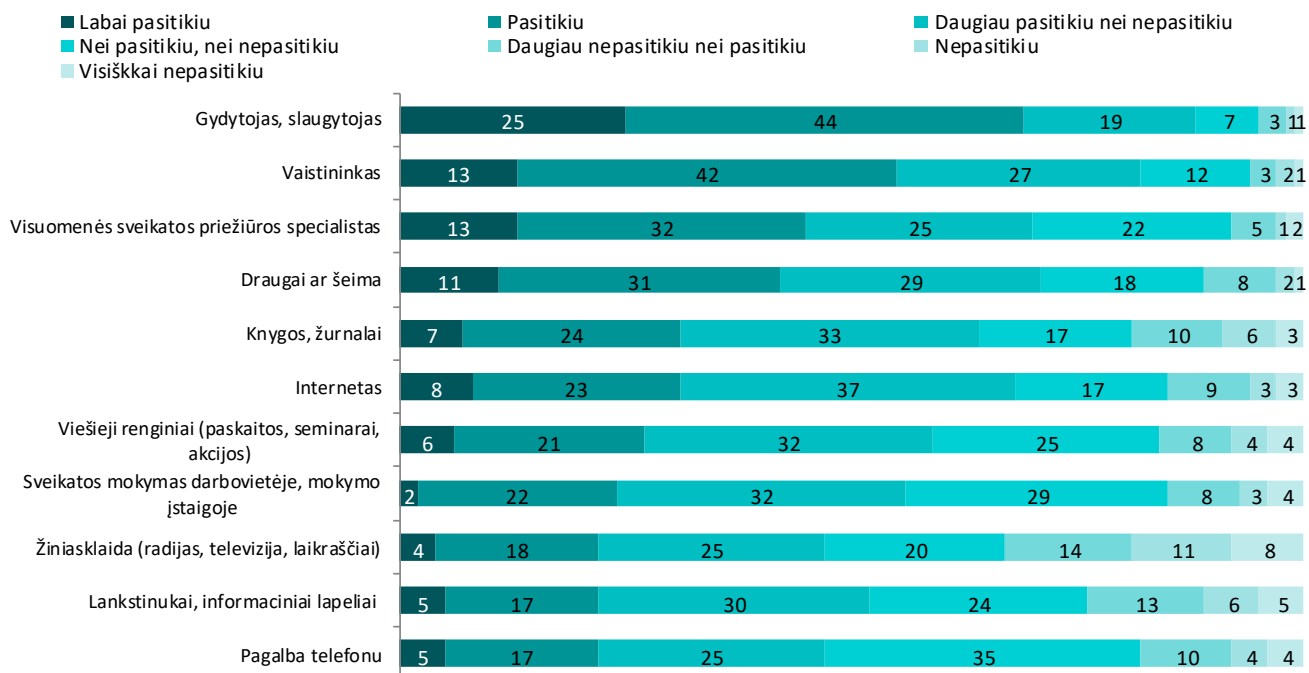
2.4.4 pav. Jei Jums būtų reikalingos sveikatos priežiūros paslaugos, kurie iš žemiau lentelėje nurodytų bruožų Jums būtų svarbiausi ir pabręstintų kreiptis pagalbos? (1 balas – visiškai nesvarbu, 5 balai – labai svarbu) (proc.; atsakinėjo šalies gyventojai)

VIDURKIAI:										
	Šalis	Vilnius	Plungė	Rokiškis	Kaunas	Šiauliai	Vilkauskis	15-17 m.	18-23 m.	24-29 m.
Pasirengęs personalas (igūdžiai, vertybės, požiūriai)	4,43	4,49	4,44	4,58	4,37	4,44	4,34	4,44	4,39	4,46
Gdytojas ar sveikatos specialistas turi būti draugiškas su jaunu žmogumi, žinoti apie jaunimo vertybes, gyvenimo būdą, jų nesmerkti, o padėti jiems ir palaikyti	4,30	4,38	4,33	4,29	4,32	4,28	4,19	4,36	4,32	4,27
Gdytojas ar sveikatos specialistas dirba patogiu laiku po pamokų/paskaitų/darbo iki vėlyvo vakaro	4,23	4,35	4,42	4,27	4,24	4,22	4,24	4,24	4,19	4,27
Jaunas žmogus gali būti konsultuojamas sveikatos klausimas ir jam atliekami tyrimai tik jam/jai davus aiškų sutikimą, be jokios prievartos	4,06	4,01	4,02	4,10	3,95	3,93	3,95	4,17	4,17	3,91
Vieta, kur konsultuoja gydytojas ar sveikatos specialistas yra miesto/rajono centre, lengvai pasiekama pėsčiomis arba viešuoju transportu	4,05	3,95	4,16	4,02	4,04	3,95	3,93	4,09	4,06	4,02
Jauni žmonės, kuriuos konsultuoja gydytojas ar sveikatos specialistas, turi teisę įvertinti konsultacijos kokybę	3,99	3,92	4,05	4,15	4,01	3,97	3,93	4,10	4,06	3,88
Gdytojas ar sveikatos specialistas turėtų konsultuoti anonimiškai, t.y. neklausdamas vardo, pavardės, amžiaus, adreso ir niekam apie šią konsultaciją nepranešdamas	3,55	3,24	3,81	3,79	3,29	3,60	3,45	3,93	3,60	3,34
Aplinka, kurioje konsultuojami jauni žmonės, turi būti moderni ir pritaikyta jaunimui (modernių spalvų sienos, grindys, modernūs baldai, nemokamas bevielis internetas ir pan.)	3,45	3,06	3,68	3,74	3,27	3,50	3,47	3,92	3,54	3,16
Informacija apie tai, kad konkrečioje vietoje sveikatos klausimais konsultuojami jauni žmonės, turi būti kaip įmanoma labiau pateikiama viešai	3,43	3,10	3,64	3,74	3,24	3,54	3,33	3,55	3,55	3,25
Vieta, kur konsultuoja gydytojas ar sveikatos specialistas, neturi būti išskirtinai pažymėta, kad joje sveikatos klausimais konsultuojami jauni žmonės	3,10	2,81	3,35	3,38	2,99	2,98	3,37	3,11	3,21	3,00

2.4.1 lentelė. Jei Jums būtų reikalingos sveikatos priežiūros paslaugos, kurie iš žemiau lentelėje nurodytų broužų Jums būtų svarbiausi ir padrąsintų kreiptis pagalbos? (1 balas – visiškai nesvarbu, 5 balai – labai svarbu) (vidurkiai)

Patikimiausias informacijos apie sveikatą šaltinis – gydytojas, slaugytojas (69 proc. labai pasitiki / pasitiki šiuo šaltiniu). Taip pat dauguma (55 proc.) labai pasitiki / pasitiki vaistininku. Toliau rikiuojasi visuomenės sveikatos priežiūros specialistas (45 proc.), draugai ar šeima (42 proc.), knygos, žurnalai (31 proc.), internetas (31 proc.), viešieji renginiai (27 proc.). 24 proc. teigė labai pasitikintys / pasitikintys sveikatos mokymais darbovietėje, mokymo įstaigoje. Po 22 proc. – žiniasklaida, lankstinukais bei pagalba telefonu. (Pav. 2.4.5).

Didesnį pasitikėjimą žiniasklaida išreiškė jauniausi (15-17 m.) tyrimo dalyviai.

2.4.5 pav. Kuriais informacijos šaltiniais, kuriuose ieškote informacijos apie sveikatą, labiausiai pasitikite ir naudojate juose pateiktomis rekomendacijomis? (1 balas – visiškai nepasitikiu, 7 balai – labai pasitikiu) (proc.; atsakinėjo šalies gyventojai)

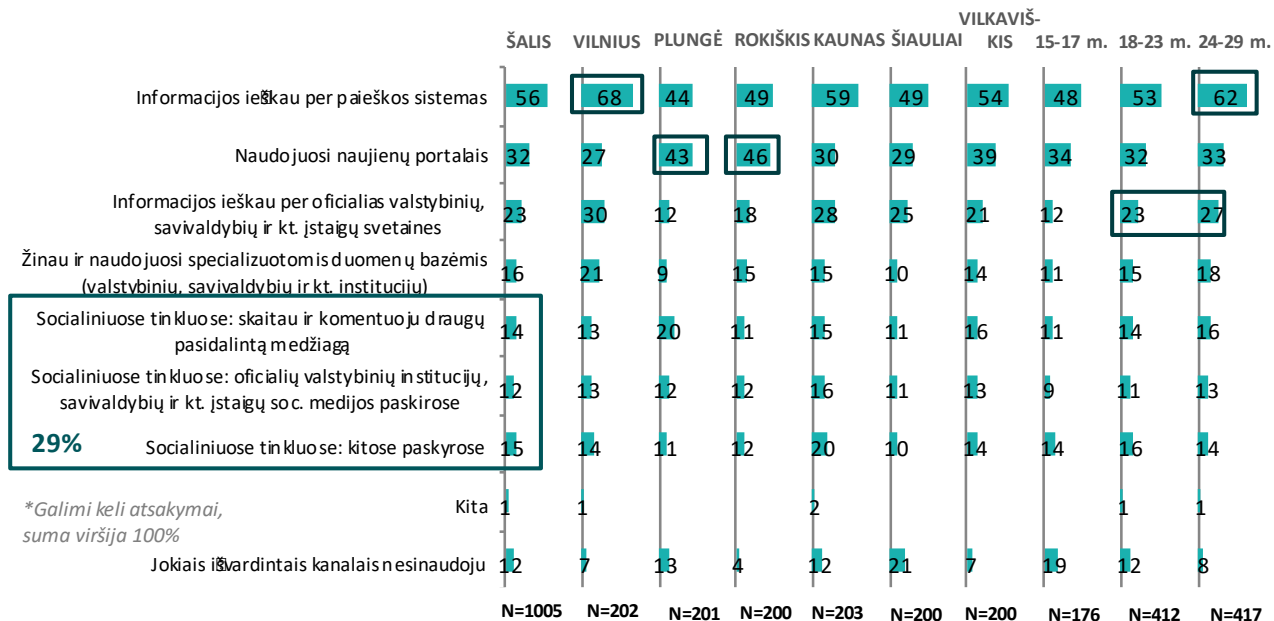
VIDURKIAI:											
	Šalis	Vilnius	Plungė	Rokiškis	Kaunas	Šiauliai	Vilkaviškis	15-17 m.	18-23 m.	24-29 m.	
Gydytojas, slaugytojas	5,77	5,71	5,94	5,88	5,73	5,70	5,85	5,76	5,77	5,78	
Vaistininkas	5,44	5,34	5,66	5,62	5,41	5,37	5,46	5,51	5,44	5,40	
Visuomenės sveikatos priežiūros specialistas	5,17	5,02	5,38	5,34	5,00	5,06	5,30	5,38	5,20	5,05	
Draugai ar šeima	5,08	4,88	5,34	5,53	4,95	5,04	5,26	5,20	5,20	4,92	
Internetas	4,81	4,78	5,15	5,06	4,68	4,78	4,87	4,97	4,84	4,71	
Knygos, žurnalai	4,70	4,47	5,00	5,10	4,59	4,72	4,73	4,88	4,78	4,56	
Viešieji renginiai (paskaitos, seminarai, akcijos)	4,65	4,61	4,83	4,78	4,60	4,73	4,68	4,89	4,64	4,56	
Sveikatos mokymas darbovietėje, mokymo įstaigoje	4,54	4,56	4,68	4,69	4,34	4,57	4,61	4,70	4,58	4,44	
Pagalba telefonu	4,44	4,44	4,43	4,67	4,23	4,54	4,55	4,74	4,49	4,28	
Lankstinukai, informaciniai lapeliai	4,41	4,38	4,60	4,58	4,23	4,60	4,45	4,66	4,47	4,24	
Žiniasklaida (radijas, televizija, laikraščiai)	4,12	3,97	4,53	4,74	3,86	4,15	4,34	4,59	4,12	3,91	

2.4.2 lentelė. Kuriais informacijos šaltiniais, kuriuose ieškote informacijos apie sveikatą, labiausiai pasitikite ir naudojate juose pateiktomis rekomendacijomis? (1 balas – visiškai nepasitikiu, 7 balai – labai pasitikiu) (vidurkiai)

Dauguma (56 proc.) šalies jaunuolių informacijos apie sveikatą internete ieško per paieškos sistemas. 32 proc. tuo tikslu naudojasi naujienų portalais. 29 proc. tokios informacijos ieško socialiniuose tinkluose. 23 proc. informacijos ieško per oficialias valstybinių, savivaldybių ir kt. įstaigų svetaines. 16 proc. žino ir naudojasi specializuotomis duomenų bazėmis. 12 proc. nurodė jokiais iš išvardintų kanalų nesinaudojantys. (Pav. 2.4.6).

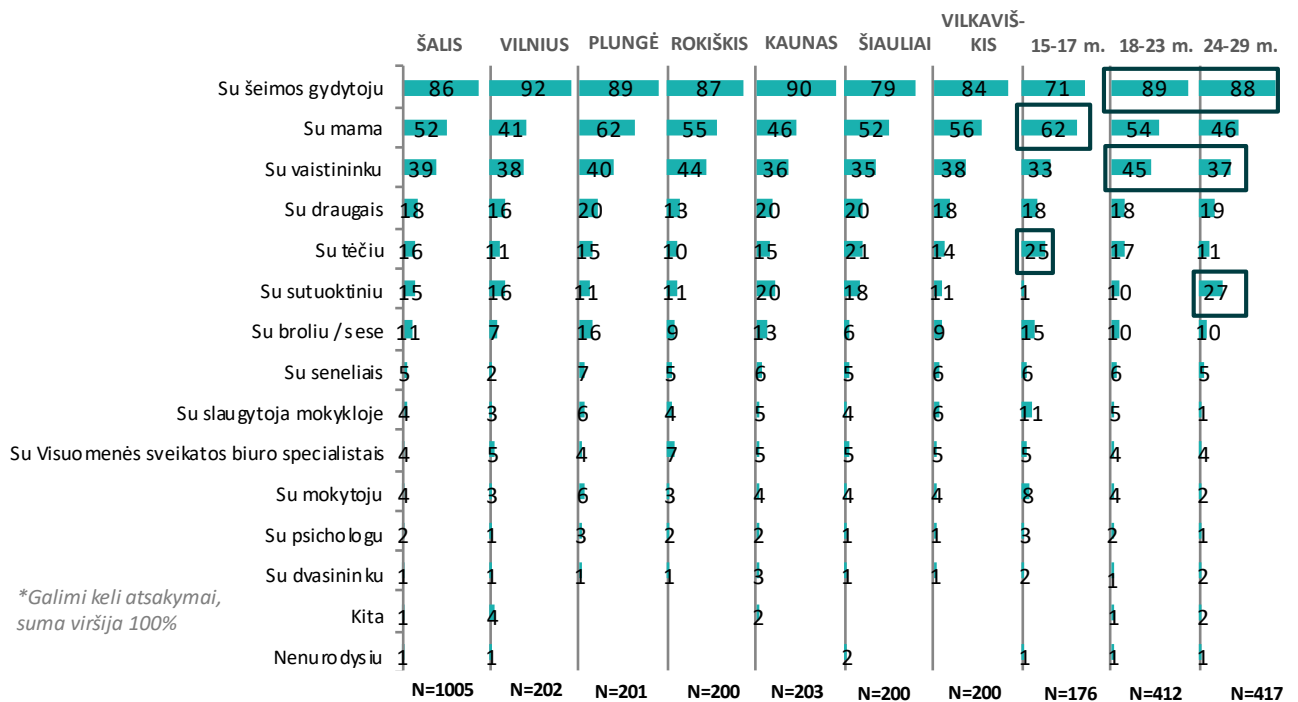
Apskritai daugiau informacijos šaltinių paminėjo merginos. Per paieškos sistemas tokios informacijos dažniau ieško 24-29 m. respondentai, didesnių pajamų grupės atstovai ir miestiečiai. Naujienu portalais dažniau naudojasi kaimo vietovių gyventojai. Socialiniuose tinkluose informaciją dažniau randa mažesnių miestų / rajonų centrų gyventojai. Per oficialias valstybinių, savivaldybių ir kt. įstaigų svetaines – 18-29 m. apklaustieji, didžiausių pajamų grupės atstovai ir didmiesčių gyventojai.

2.4.6 pav. Koku būdu randate informaciją apie sveikatą internete? (proc.)

Dauguma (86 proc.) šalies jaunuolių dėl svarbių su sveikata susijusių klausimų labiausiai būtų linkę konsultuotis su šeimos gydytoju. 52 proc. šiais klausimais labiausiai linkę konsultuotis su mama. 39 proc. – su vaistininku. 18 proc. – su draugais. 16 proc. – su tėčiu. Su sutuoktiniu šiais klausimais labiausiai linkę konsultuotis 15 proc. apklaustųjų. Su broliu / sese – 11 proc. Su seneliais – 5 proc. Po 4 proc. paminėjo slaugytoją mokykloje, Visuomenės sveikatos biuro specialistus, mokytojus. 2 proc. nurodė psichologus. 1 proc. – dvasininkus. (Pav. 2.4.7).

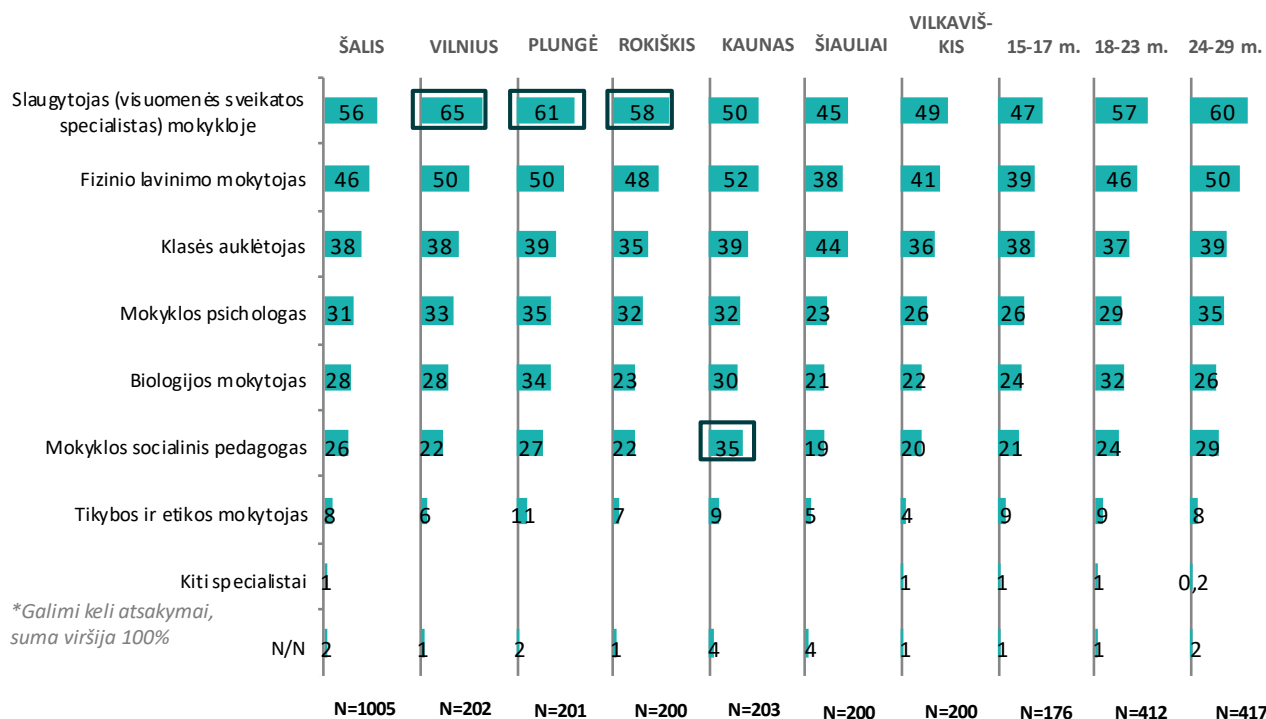
Su šeimos gydytoju dažniau linkusios konsultuotis merginos, 18-29 m. respondentai. Su mama – 15-17 m. apklaustieji. Su vaistininku – 18-23 m. tyrimo dalyviai ir kaimo vietovių gyventojai. Su draugais – miestiečiai. Su tėčiu – vaikinai, 15-17 m. apklaustieji. Su sutuoktiniu – 24-29 m. respondentai.

2.4.7 pav. Jei turėtumėte svarbių su Jūsų sveikata susijusių klausimų, su kuo labiausiai būtumėte linkę konsultuotis? (proc.)

Svarbiausiu mokykloje dirbančiu specialistu užtikrinant moksleivių sveikatą ir formuojant sveiką gyvenimą laikomas slaugytojas (visuomenės sveikatos specialistas) mokykloje (56 proc.). 46 proc. akcentavo fizinio lavinimo mokytojo svarbą. 38 proc. – klasės auklėtojo svarbą. 31 proc. paminėjo mokyklos psichologą. 28 proc. – biologijos mokytoją. 26 proc. – mokyklos socialinį pedagogą. 8 proc. – tikos ir etikos mokytojus. (Pav. 2.4.8).

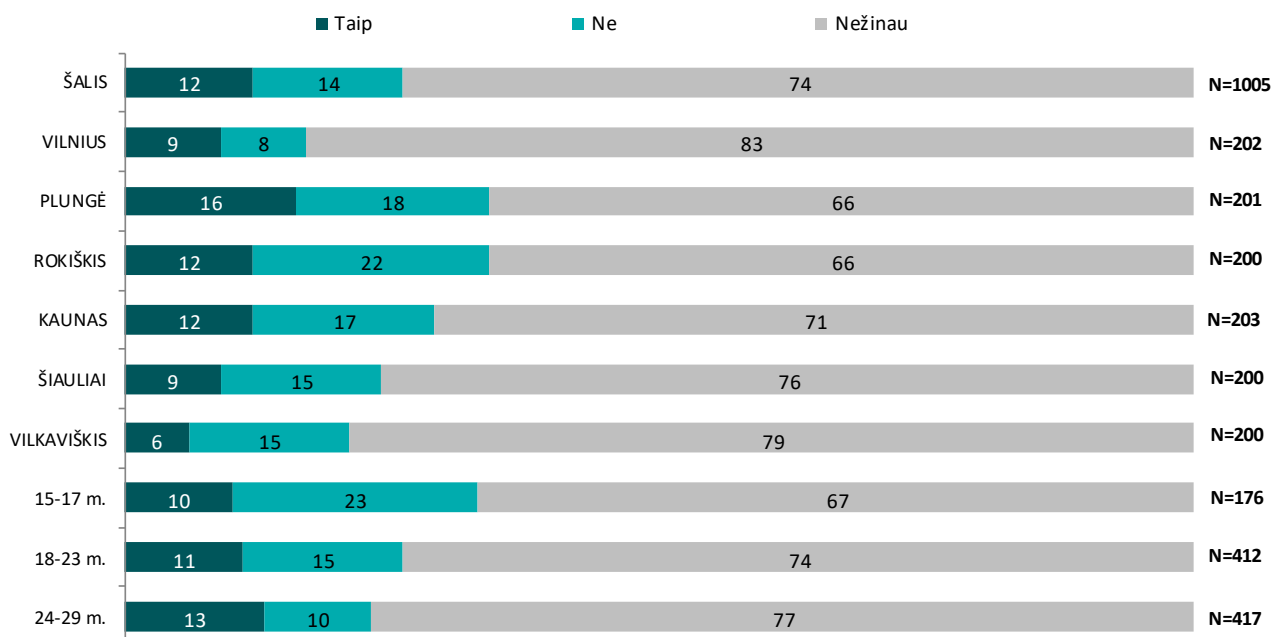
Apskritai daugiau specialistų įvardino merginos ir vyresni tyrimo dalyviai. Slaugytoją mokykloje ir mokyklos psichologą dažniau paminėjo kaimo vietovių gyventojai. Biologijos mokytoją – mažesnių miestų / rajonų centrų gyventojai.

2.4.8 pav. Kas iš mokykloje dirbančių specialistų Jūsų požiūriu yra svarbūs užtikrinant Jūsų sveikatą ir formuojant sveiką gyvenimą? (proc.)

12 proc. respondentų teigimu, jų savivaldybėje veikia Jaunimui palankio sveikatos priežiūros paslaugų modelis. 14 proc. manymu, šis modelis jų savivaldybėje neveikia. Vis dėlto trys ketvirtadaliai (74 proc.) teigė nežinantys apie tai. (Pav. 2.4.9).

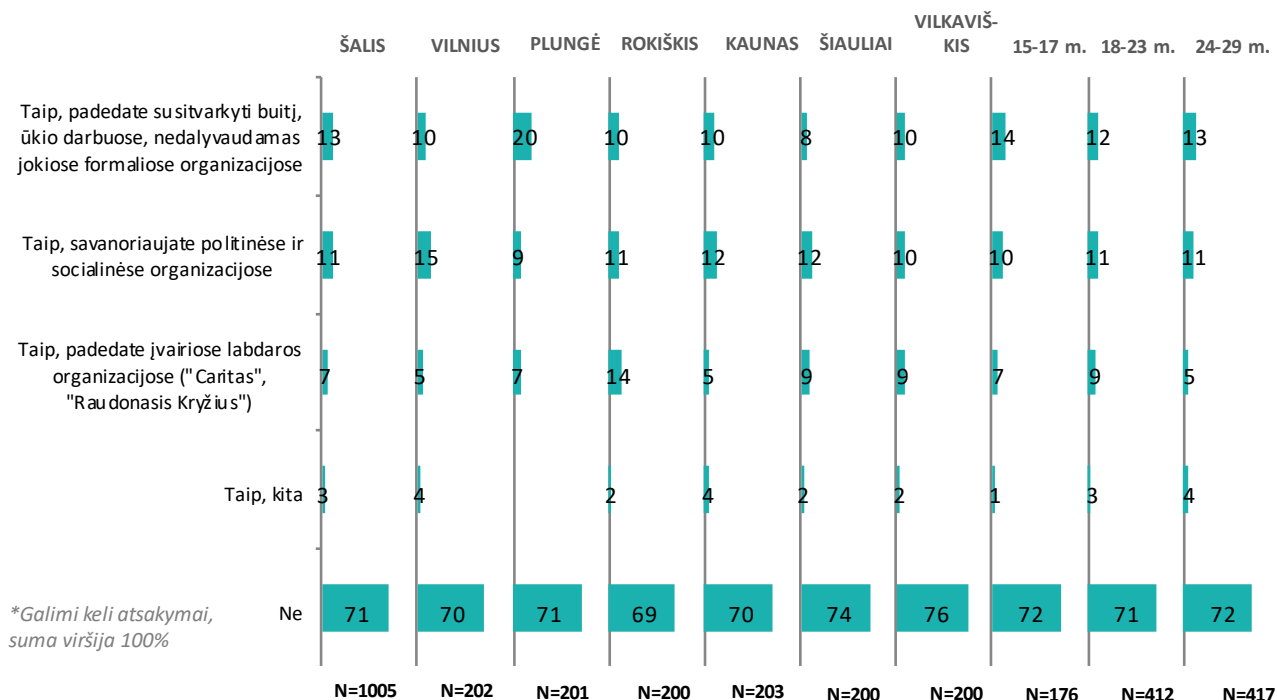
Apskritai nuomonę šiuo klausimu dažniau išsakė 15-17 m. respondentai.

2.4.9 pav. Ar Jūsų savivaldybėje veikia Jaunimui palankio sveikatos priežiūros paslaugų modelis? (proc.)

Apskritai savanoriškoje veikloje nurodė dalyvaujantys 29 proc. apklaustųjų. Dažniausiai padedama susitvarkyti buitį, ūkio darbuose, nedalyvaujant jokiose formaliose organizacijose (13 proc.) arba savanoriaujant politinėse ir socialinėse organizacijose (11 proc.). 7 proc. teigė padedantys įvairiose labdaros organizacijose. 3 proc. užsiima kitokia savanoriška veikla. 71 proc. teigė neužsiimantys savanoriška veikla. (Pav. 2.4.10).

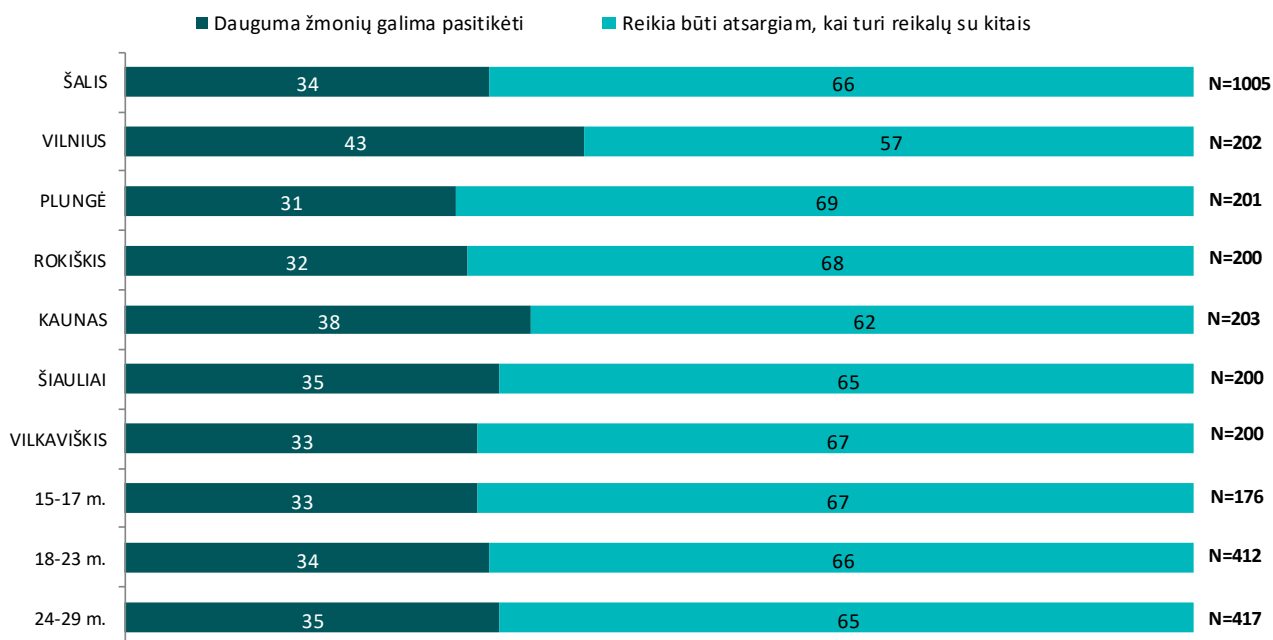
Apskritai dalyvauti savanoriškoje veikloje dažniau tenka mažesnių miestų / rajonų centrų gyventojams. Politinėse ir socialinėse organizacijose dažniau savanoriauja miestiečiai.

2.4.10 pav. Ar dalyvaujate savanoriškoje veikloje? (proc.)

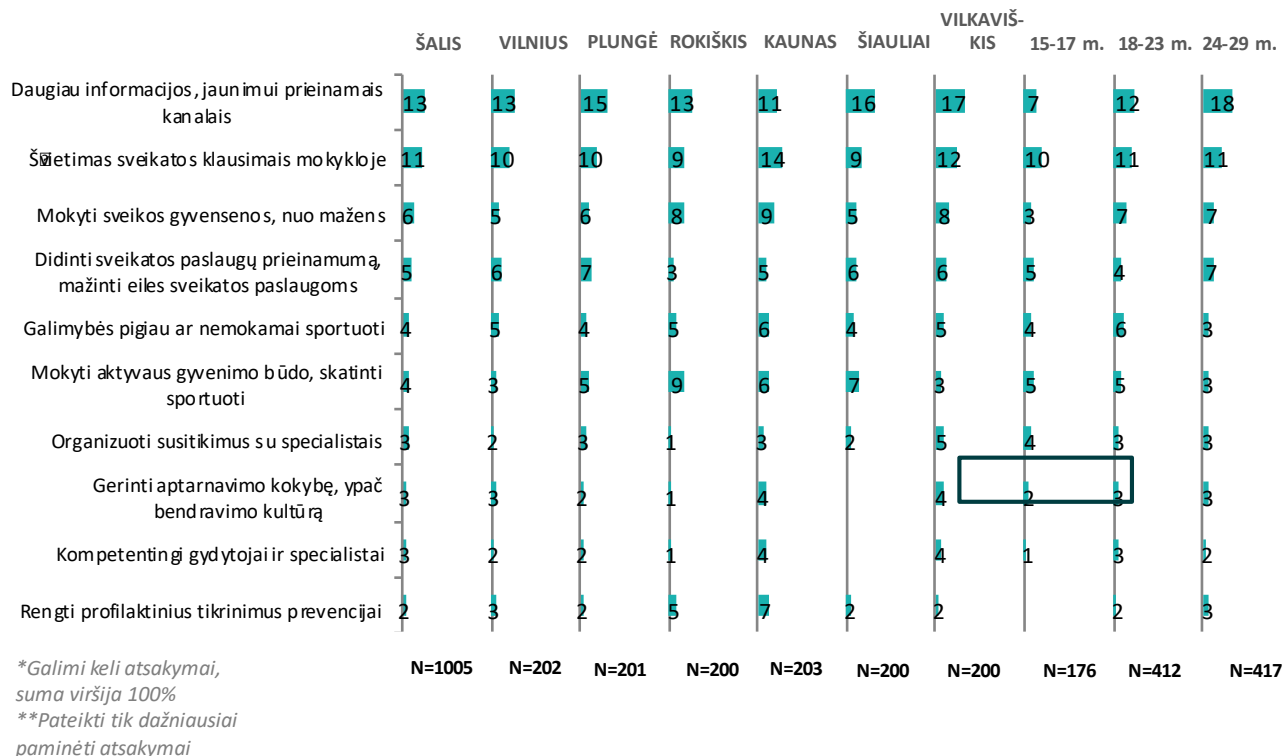
Du trečdaliai (66 proc.) šalies jaunuolių linkę manyti, kad reikia būti atsargiam, kai turi reikalų su kitais. Trečdalis (34 proc.) yra linkę pasitikėti dauguma žmonių. (Pav. 2.4.11).

Nuomonės, kad reikia būti atsargiu, kai turi reikalų su kitais, dažniau laikosi mažesnių miestų / rajonų centrų ir kaimo vietovių gyventojai. Pasitikėti dauguma žmonių dažniau linkęs didmiesčių jaunimas.

2.4.11 pav. Ar apskritai, Jūsų manymu, dauguma žmonių galima pasitikėti ar reikia būti labai atsargiu, kai turi reikalų su žmonėmis? (proc.)

Pagrindiniai spontaniniai pasiūlymai gerinti sveikatos paslaugas jaunimui: daugiau informacijos jaunimui prieinamais kanalais (13 proc.) ir šviesti sveikatos klausimais mokykloje (11 proc.). (Pav. 2.4.12).

2.4.12 pav. Ką Jūsų manymu reikėtų gerinti teikiant jaunimui sveikatos paslaugas, gerinant jaunimo sveikatą? (proc.; spontaniniai atsakymai)

III. APIBENDRINIMAI

Jaunimo sveikatos vertinimas

- Trys ketvirtadaliai (74 proc.) šalies respondentų savo sveikatą laiko gera: 24 proc. apklaustųjų nuomone, jų sveikata labai gera, 50 proc. – gera. 22 proc. savo sveikatą vertina vidutiniškai. 3 proc. tyrimo dalyvių savo sveikatą laiko bloga. 0,2 proc. – labai bloga.
- 71 proc. apklaustųjų jaučiasi esantys geros emocinės sveikatos: 27 proc. labai geros, 44 proc. geros. 22 proc. teigimu, jų emocinė sveikata yra vidutiniška. 5 proc. manymu – bloga. 1 proc. nuomone – labai bloga.
- Didžioji dalis (72 proc.) jaunų šalies gyventojų lankėsi pas gydytoją per pastaruosius 12 mėn. Ketvirtadaliui (25 proc.) pas gydytoją lankytis neteko.
- Dažniausia (70 proc.) vizito pas gydytoją priežastis – liga. 52 proc. teigė pas gydytoją lankėsi dėl sveikatos pažymos. 7 proc. nurodė apsilankę profilaktiškai. 4 proc. lankėsi medikų kvietimu.
- Absoliuti dauguma (93 proc.) besikreipusiųjų į gydytoją nurodė, jog lankėsi pas šeimos, vidaus ligų gydytoją, pediatrą. Į odontologą (dantų gydytoją) kreipėsi 44 proc. Pas ginekologą lankėsi po 21 proc. šalies respondentų. Pas chirurgą, traumatologą – 18 proc.
- 4 iš 5 (80 proc.) šalies tyrimo dalyvių pas paskutinius 12 mėn. lankėsi vaistinėje. 17 proc. teigė vaistinėje nesilankę.
- Pagrindinė lankymosi vaistinėje priežastis – vaistų įsigijimas sau (80 proc.). 53 proc. teigė lankęsi nupirkti vaistų kitiems. 11 proc. norėjo pasikonsultuoti su vaistininku dėl sveikatos problemos.
- Apskritai 70 proc. šalies respondentų teko sirgti per paskutinius 12 mėn. Dažniausiai sirgta gripu, peršalimo ligomis (53 proc.). 15 proc. patyrė traumų, apsinuodijimų, sužalojimų. 11 proc. gydėsi virškinimo sistemos ligas.
- Trečdalis (33 proc.) šalies jaunuolių teigė naudojęsi elektroninėmis sveikatos priežiūros paslaugomis per paskutinius 12 mėn. Dažniausiai naudotasi registravimosi pas gydytoją sistema (27 proc.). 12 proc. šiomis priemonėmis gavo informacijos.
- Pusė (49 proc.) šalies tyrimo dalyvių mano, kad rūpinimasis sveikata pirmiausiai yra kiekvieno žmogaus asmeninis reikalas ir atsakomybė. 36 proc. manymu, tai yra tiek asmens, tiek visuomenės pareiga. 12 proc. laikosi nuomonės, kad žmonių sveikata visų pirma yra visuomenės rūpestis ir valstybė privalo rūpintis savo piliečiais.
- Dažniausiai savo sveikata rūpinamasi stengiantis daugiau judėti (56 proc.) ir sveikai maitintis (51 proc.). Po 36 proc. nurodė reguliariai besimankštinantys, sportuojantys ir ribojantys alkoholio vartojimą. 30 proc. teigė besitikrinantys sveikatą gydymo įstaigoje. Po 29 proc. laikosi

medikų rekomendacijų susirgus ir yra atsisakę žalingų įpročių. 10 proc. teigė nieko nedarantys, nes jų sveikata ir taip gera.

Jaunimo sveikatos rizikos veiksniai: polinkis į savižudybę

- 13 proc. šalies jaunuolių teigė artimoje aplinkoje turintys žmonių, kurie yra nusižudę arba bandę žudyti.
- 29 proc. šalies jaunų žmonių teigė bent kartą pagalvoję apie savižudybę: 21 proc. kartais kildavo tokios mintys, 2 proc. tokių minčių turėjo dažnai, 3 proc. yra kūrę savižudybės planus, o 1 proc. yra bandę tai padaryti.
- Pusė (52 proc.) šalies respondentų, kurie yra bent kartais pagalvoję apie savižudybę, yra patyrę ilgalaikį (bent 2 savaitių) liūdesį, kurio metu nesinorėjo nieko veikti.
- 37 proc. pagalvojusių apie savižudybę tokių minčių turėjo per paskutinius 12 mėn.
- Savižudybės planus pas paskutinius 12 mėn. kūrė 14 proc. apklaustųjų, kuriems yra kilę minčių apie savižudybę.
- 3 proc. nurodė bandę nusižudyti per paskutinius 12 mėn.

Jaunimo sveikatos rizikos veiksniai: lytiniai santykiai

- Du trečdaliai (68 proc.) šalies jaunuolių yra kada nors lytiškai santykiavę.
- Dažniausiai lytinių santykių metu naudojama apsaugojimo nuo nėštumo priemonė – prezervatyvai (53 proc.). 24 proc. teigė taikę nutraukto lytinio akto metodą. 17 proc. naudojo kontraceptines tabletes.
- 84 proc. šalies jaunuolių, kada nors turėjusių lytinių santykių, per pastaruosius 12 mėn. lytiškai santykiavo su nuolatiniu (-e) partneriu (-e). 16 proc. – su atsitiktiniu (-e) partneriu (-e). 1 proc. – su komercinio sekso darbuotoja (-u).

Alkoholio vartojimo mažinimo priemonės

- Svarbiausiomis priemonėmis mažinant alkoholio vartojimą laikomas griežtesnis vairuotojų ir kitų asmenų girtumo tikrinimas ir alkoholio pardavimų apsvaigusiams bei nesulaukusiams nustatyto amžiaus ribojimo užtikrinimas (po 71 proc. nurodė, kad tai labai svarbu / svarbu). Po 61 proc. labai svarbiomis / svarbiomis laiko šias priemones: prekybos alkoholiu vietų tankio mažinimas, amžiaus, nuo kurio leidžiama parduoti / pirkti alkoholį, ilginimas, alkoholio sukeltų sveikatos sutrikimų gydymas, sveikos gyvensenos propaganda, įspėjamų užrašų įteisinimas. Po 59 proc. labai svarbiomis / svarbiomis priemonėmis laiko alkoholinių gėrimų kainos didinimą ir išblaivinimo ir detoksikacijos paslaugų prieinamumo didinimą.

- Didžiausio pritarimo tarp alkoholio vartojimo mažinimo priemonių sulauktų griežtesnis vairuotojų ir kitų asmenų girtumo tikrinimas (49 proc.). Tarp didžiausių pritarimą turinčių priemonių taip pat patenka alkoholinių gėrimų kainos didinimas (39 proc.), prekybos alkoholiu vietų tankio mažinimas (38 proc.) ir amžiaus, nuo kurio leidžiama parduoti / pirkti alkoholį, ilginimas (37 proc.).

Jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų poreikio vertinimas

- 10 proc. šalies jaunuolių teigė per paskutinius 12 mėn. kreipėsi į Visuomenės sveikatos biurą. Dažniausiai kreiptasi dėl sveikatos problemų (5 proc.). 3 proc. kreipėsi, nes norėję greičiau patekti pas gydytoją. Po 1 proc. kreipėsi dėl psichologinių problemų ar norėdami sužinoti, kaip veikia jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų modelis.
- Svarbiausiomis institucijomis saugant jaunimo sveikatą ir formuojant sveiką gyvenimą laikomos gydymo įstaigos (77 proc.). 52 proc. tarp svarbiausių institucijų ir organizacijų paminėjo sporto klubus. 38 proc. – švietimo įstaigas. 32 proc. – Visuomenės sveikatos biurą. 30 proc. – Visuomenės sveikatos centrą. 25 proc. – jaunimo organizacijas ir institucijas.
- Kas antras (51 proc.) šalies jaunuolis linkęs pritarti teiginiui „Susidūrus su sveikatos problemomis, yra lengva gauti konsultacijas ir paramą iš sveikatos priežiūros specialistų“: 19 proc. pritaria šiam teiginiui, 32 proc. labiau pritaria nei nepitaria. Priešingą poziciją išreiškė 36 proc. apklaustųjų: 23 proc. labiau nepitaria nei pritaria, 13 proc. nepitaria.
- Personalo pasirengimas ir gydytojo draugiškumas bei tolerancija jauno žmogaus vertybėms, gyvenimo būdai – svarbiausi kriterijai, renkantis sveikatos priežiūros paslaugas (85 proc. šie bruožai labai svarbūs / svarbūs). Toliau rikiuojasi patogus gydytojo ar sveikatos specialisto darbo laikas (82 proc.), jauno žmogaus konsultavimas tik gavus jo / jos sutikimą (78 proc.), patogi, lengvai pasiekiamą konsultacijos vieta (76 proc.) ir galimybė jauniems žmonėms, kuriuos konsultuoja gydytojas ar sveikatos specialistas, įvertinti konsultacijos kokybę.
- Patikimiausias informacijos apie sveikatą šaltinis – gydytojas, slaugytojas (69 proc. labai pasitiki / pasitiki šiuo šaltiniu). Taip pat dauguma (55 proc.) labai pasitiki / pasitiki vaistininku. Toliau rikiuojasi visuomenės sveikatos priežiūros specialistas (45 proc.), draugai ar šeima (42 proc.), knygos, žurnalai (31 proc.), internetas (31 proc.), viešieji renginiai (27 proc.).
- Dauguma (56 proc.) šalies jaunuolių informacijos apie sveikatą internete ieško per paieškos sistemas. 32 proc. tuo tikslu naudojami naujienų portalai. 29 proc. tokios informacijos ieško socialiniuose tinkluose. 23 proc. informacijos ieško per oficialias valstybinių, savivaldybių ir kt. įstaigų svetaines. 16 proc. žino ir naudojami specializuotomis duomenų bazėmis.
- Dauguma (86 proc.) šalies jaunuolių dėl svarbių su sveikata susijusių klausimų labiausiai būtų linkę konsultuotis su šeimos gydytoju. 52 proc. šiais klausimais labiausiai linkę konsultuotis su mama. 39 proc. – su vaistininku. 18 proc. – su draugais. 16 proc. – su tėčiu. Su sutuoktiniu šiais klausimais labiausiai linkę konsultuotis 15 proc. apklaustųjų.

- Svarbiausiu mokykloje dirbančiu specialistu užtikrinant moksleivių sveikatą ir formuojant sveiką gyvenseną laikomas slaugytojas (visuomenės sveikatos specialistas) mokykloje (56 proc.). 46 proc. akcentavo fizinio lavinimo mokytoją, 38 proc. – klasės auklėtoją svarbą. 31 proc. paminėjo mokyklos psichologą. 28 proc. – biologijos mokytoją. 26 proc. – mokyklos socialinį pedagogą. 8 proc. - tikybos ir etikos mokytojus.
- 12 proc. respondentų teigimu, jų savivaldybėje veikia Jaunimui palankio sveikatos priežiūros paslaugų modelis. 14 proc. manymu, šis modelis jų savivaldybėje neveikia. Vis dėlto trys ketvirtadaliai (74 proc.) teigė apie tai nežinantys.
- Apskritai savanoriškoje veikloje nurodė dalyvaujantys 29 proc. apklaustųjų. Dažniausiai padedama susitvarkyti buitį, ūkio darbuose, nedalyvaujant jokiose formaliose organizacijose (13 proc.) arba savanoriaujant politinėse ir socialinėse organizacijose (11 proc.). 7 proc. teigė padedantys įvairiose labdaros organizacijose. 3 proc. užsiima kitokia savanoriška veikla.
- Du trečdaliai (66 proc.) šalies jaunuolių linkę manyti, kad reikia būti atsargiam, kai turi reikalų su kitais. Trečdalis (34 proc.) yra linkę pasitikėti dauguma žmonių.
- Pagrindiniai spontaniniai pasiūlymai gerinti sveikatos paslaugas jaunimui: daugiau informacijos jaunimui prieinamais kanalais (13 proc.) ir šviesti sveikatos klausimais mokykloje (11 proc.).